

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nicolai Svsii E Societate Iesv Opvscvla Litteraria

Suys, Nicolas

Antverpiae, 1620

Disceptatio Qvod-Libetica De Pvlcritvdine B. V. Mariæ Elegiæ Marianæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69342)

DISCEPTATIO

QVODLIBETICA

DE

PVLCHRITVDINE

B. VIRGINIS MARIE.

NOVVM fabricata pomum discordia, non iam quidem inter profanas deorum comessationes, sed sobrias inter Philosophorum scholas opinionum diuortia serere, & nouam Tragædis scenam adornare molitur. Sed ventos arat, & in aëre sementem facit, nec de spinis, quam solet, messem colliget, in pernicipiale veritatis exitium. Non præluditur hîc Troiano incendio, nullus Paris Helenam deperit: Maria in pulchritudinis certamen descendit, & apud vos causam dicit, de quâ iam pridem omnium Patrum, omnium Theologorum, omnium, quotquot hac in re iudices confederunt, historicorum calculis, in illius fauorem pronuntiata sententia. Itaque magis verendum est, ne in campo Martio contra palum crate solùm & fuste luctari videar; quàm, ne quid aggrediar dignum amore in Mariam nostro,

K 3

dignum

150 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
dignum vestro. Quia tamen hoc lilium inter
spinas, inter tor, inquam, hæreticorum ca-
lumnias, & probra, & maledicta, & de ga-
neis ac lustris tabernaria (vt ait ille) conuicia,
sine vulnere, sine plagâ, sine vllâ cicatrice a-
nimosè caput exerens; nescio quid auræ mi-
nùs fauentis afflare, & venustatem illius he-
betare, & amœnitatem abradere, & candidif-
simam integerrimamque pulcritudinem de-
tergere conatur, antequam sæuiat asperius,
inconsulta licentiæ obuiam eundum esse iu-
dicauit. Dabitur autem veniam, si quid in rem
dixero contentè, si quod lacertosius pugna-
uerit argumentum, si neruis omnibus incu-
buerit oratio; dummodo neminem petat, nisi
vltro sese ingerentem. Non hîc, vt in Lesbo
quondam, aut apud Elidem & Alpheum lu-
dicra concertatio: non bellatur hîc pro Hip-
podamiâ à Pelope, pro Deianirâ ab Hercule,
pro Lauinia à Turno aut Æneâ, pro Aspasiâ à
Pericle; sed pro augustissimâ cælorum terra-
rumque Imperatrice à Christiano, qui que à
primâ ætate Sodalitio Virginis nomen adscri-
ptum solam nouit nobilitatis imaginem, qui-
que hanc sperat vnicam sibi fore patronam,
dum mortalium patronorum frustra sudabit
industria. Atque vt tandem aliquando ad
causam veniamus, sic primùm statuo, nullum
fuisse corporis animique decus, nullum orna-
mentum, quo non sponsam suam Deus opt.
max.

max. condecorarit præstantiùs longè magis-
 que eximiè, quàm vllum condecorarit homi-
 num, vllum diuorum. Quod cùm grauissimo-
 rum Patrum testimoniis, vallis velut & fossis
 munitum sit, illorum auctoritate in subsidijs
 quodammodo relictâ vlteriùs proficiscor, il-
 ludque contendo, pulcritudinem inter na-
 turæ bona, & nobilissima cimelia numeran-
 dam esse: longèque oprandam magis, & omni
 laude ac prædicatione digniorem membrorù
 suauissimam harmoniam, & colorum gratissi-
 mum honestissimumque concentum, quàm si
 corpus, si facies, si vultus minùs perfecta exa-
 ctæque fuerint. Ex quibus illud colligo fascea-
 tim, bona quidem omnia, & inter omnia, pul-
 critudinem præ reliquis Deo carissimis ma-
 gnæ Matri singulari priuilegio, illustri digni-
 tatis prærogatiuâ concessam esse. Quis infi-
 cias ierit, pulcritudinem inter bona nume-
 randam? Aut quibus instructus disciplinis,
 quibus litteris, quibus fretus monumentis
 inficias ierit? Mearum partium sunt Theolo-
 gi, Iurisconsulti, Medici, Philosophi, & qui-
 cunque scientijs humanioribus expoliti. Nul-
 lum in se adinstar momenti habet pulcritu-
 do? nihil articulorum omnium concinna mo-
 dulatio? Hoc est Vulcanum cælis asserere: iam
 in illo diuorum palatio locum obtinebunt
 iterum de Ætnæ camino fuligine obsiti

Brontesq₃ Steropesq₃, & nudus membra Pyracmon,

152 DISCEPTATIO QVODLIBETICA
& omne Cyclopum genus, Iunonem inter &
Palladem, Venerem inter & Heben accum-
bent, & nectaris ducent succos venusta fami-
lia. Nullum in se ad instar momenti habet pul-
critudo? Itane verò? Frustra Christianorum
optimates in Apostoli sententiam discessio-
nem faciunt, & omnes in mensuram ætatis
plenitudinis Christi, corporibus integrè at-
que ad vnguem bellissimè deformatis, postli-
minio vitæ restituendos arbitrantur? Malit
credo de Therfitis familiâ quispiam omnes
in cælo silicernios, cadauerosos, capulares,
obstipos, cernuos, defoculos, simones, silo-
nes, gutturosos, ventricosos, sedigitos, scæ-
uas, luxatos, varos, valgos, plautos, scauros,
pumiliones, longuriones, aut de gigantum
theomachorum stirpe anguipedes homines.
Nullum in se ad instar momenti habet pul-
critudo? nihil insigne totius faciei lumen ac
decor? nihil colorum venustas? Non exigua
hîc res agitur, Auditores: naturæ vis infer-
tur, & cælo, & Deo:

Lucidus vmbroso miscebitur axis Auerno.

Iam in magni illius Imperatoris contubernio
teterrimè degent Æthiopes, quibus, si per me-
diam occurras noctem, centenis non satis
crucibus larvas velut & lemures, auerrunca-
tos arbitreris: & in cælis Tremori ac Terrori
templum erit dedicandum, potiori quàm a-
pud Romanos iure, & Deo Ridiculo sua ibi-
dem

dem inaugurentur altaria. Si enim nihil dignitatis, nihil laudis, nihil optabile habeat, nihil quod probes, quod eligas, ille vultus ac totius corporis nitor, natiuâ cerussâ verecundè purpurascens, quid opus Æthiopem lauare? bonis auibus ad Beatorum sedes euolet cornice tetrior & coruo. Quin imò & Indorum numina inter astra collocentur, nec solus Orion deos terreat. Indorum, inquam, numina, piceo obscura vultu, quibus hirtum cornibus caput siluescit, & cornuum virgultis saltuosum est mentum, nemorosa pubes. Nihil enim pulcritudo boni continet. Legisse me memini mortem, quæ nigra pingebatur omnibus, à solis Lacedæmonijs albedine insignem pingi solitâ, vt nihil in eâ malum esse commonefacerent, & optandam potiùs, quàm fugiendam. Hi verò nostri de carbonaria Philosophi cęlestes illos genios, quos candidissimis illustramus pigmentis, furuo inumbrant colore; ex equo benè: ac nullo labore, sumptu nullo, nullo adhibito penicillo, ne vno quidem filo totius imaginis immutato, ex Angelis cacodæmones, ex cacodæmonibus verò Angelos prodigiôsâ metamorphosi, an metempsychosi? procreare norunt. Quid est in Pyrrhonis se scholam penetrare, si hoc non sit? Quid est omnem scientiam atque experientiam obterere ac proculcare? Quid est in caudicem demigrare & fungum? Præclarè

154 DISCEPTATIO QVODLIBETICA
quondam ille Philosophus interrogantem
Quid pulcri deformibus præstarent, ab oculis
quæstionem istam sciscitari iussit, eosdem-
que magistros adhiberi solos, in re, quam ex-
plorare possent accuratissimè. Ita est, cuicum-
que oculorum acies non hebescit, quisquis
non omnino bubonem induit & noctuam
solis velut radijs depictum videt & formæ
gratiam suam inesse, & gloriam deberi. Au-
deat negare quispiam, ad iudicè, ad quæstio-
nem, ad catastas, ad fidiculas, ad candètes la-
minas prouoco. Id more maiorum compara-
tum est, si duo in sceleris aut flagitij alicuius
suspicionem vocentur iisdem argumentis cõ-
stricti, iisdem illigati testimonijs, eũ in equu-
leum priorem compingendum esse, qui for-
mâ deterior. Sic enim semper iudicarunt viri
sapientissimi, animi quamdam imaginem in
corpore depingi, & in vultu voluntatem vel-
ut in proscenio sese spectandam exhibere, ibi
se prodere, & suo quodam modo præsentem
alloqui. Quod præclarè vidit, quem nihil ta-
men vidisse volunt, Homerus, qui Therfiten
à capite ad pedes ita graphicè ob oculos po-
nit, & corporis vitia, & animi morbos, vt di-
cas pessimum ingenium in domicilio se di-
gno habitasse. At demus cæcum fuisse Home-
rum. Nihilne vidit Martialis ille, omnium
iudicio oculus totus, & oculus, qui Zoili de-
formitatem effigians,

Crime,

Crine (inquit) ruber, niger ore, breuis pede, lumine luscus,

Rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.

Sunt hæc, dices, poëtarum propria, quibus & fingere & facere licet, quod lubet. Quid ille princeps Oratorum? Non solum in Partit. à formâ argumenta desumenda docet, eamque inter corporis bona principatum obtinere vult, & quod virtutem maximè significet laudari facillimè, verùm etiam in hoc loco strenuè versatur, & immoratur non languidè, nec solutè oratione pro Rosciq. Comædo. Fannium enim exagitans & pro meritis vexans, ridendumque propinans, C. inquit, Fannium „ Roscius fraudauit. Oro atque obsecro vos, „ qui nostis, vitam inter se vtriusque conferte; „ qui non nostis, faciem vtriusque considerate. „ Nonne ipsum caput, & supercilia illa penitus „ abrafa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis vnguibus usque ad verticem summum (si quam coniecturam adfert hominibus tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijs constare totus videtur? Quiidcirco, capite & superciliis semper est rasis, ne vllum pilum viri boni habere dicatur. Multa possem è phystognomonum libris adferre decreta, multa ex omni scientiâ, omniumque prisorum monumentis, congerere: verùm nihil aduersariorum machinæ, nihil tela roboris habent, nihil virium,

156 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
rium, & bellum trahere nolo, & huic diutiùs
prouinciæ immorari: in ipso tamen velut di-
gressu aliquot argumenta, leuiora fortè, sed
non importuna, in aduersarios immittenda
sunt. Quorsum, Auditores, tam acerbè nos
vellicat, tam acriter lancinat, cùm minimùm
quid in formam nostram dicitur contume-
liosius, si nihil ea sit, si nullo in pretio haben-
da? Scitis, quæ passim apud Poëtas Græcos
& Latinos: scitis, quæ apud Historicos nar-
rentur: qui laquei nectantur, qui cudantur
enses, qui accendantur ignes in sui ipsius exi-
tium, quot ciuitatum excidia ob iocos intem-
pestiuè in Principes eiaculatos describantur.
Sed ne quis fortè auctores hos tâquam sexa-
genarios de ponte deiiciat, Senecam ad suf-
fragium euocabo. In senatu, inquit, flentem
,, vidimus Fidium Cornelium Nasonis gene-
,, rum, cùm illū Corbulo struthiocamelum de-
,, pilatum dixisset. Aduersus alia maledicta mo-
,, res & vitam conuulnerantia frontis illi firmi-
,, tas constitit, aduersus hoc tam absurdum la-
,, crymæ prociderunt. Vidésne, inquit Cicero
s. de Finibus (dum ex Peripateticorum sen-
,, tentia pulcritudinem per se bonam esse sta-
,, bilire conatur) vt si qua in membris praua, aut
,, debilitata, aut imminuta sint, occultent ho-
,, mines? Vt etiam contendant & elaborent, si
,, efficere possint, vt aut non appareat corporis
,, vitium, aut quàm minimum appareat: mul-
tosque

tosque etiam dolores curationis causſa perfe-
 rant: vt ſi ipſe vſus membrorum non modò
 non maior, verùm etiam minor futurus ſit,
 eorum tamen ſpecies ad naturam reuertatur.
 Nec multo pòſt interuallo ſic concludit. Nam
 ſi prauitatem imminutionemque corporis
 propter ſe fugiendam putamus: cur non etiã,
 ac fortasſe magis propter ſe formæ dignitatẽ
 ſequamur? Non ibo per ſingula; nobiliſſimas
 gentes, fortiſſimas nationes, omnium terra-
 rum populos vno velut agmine mecum rã-
 piam. Huius boni (inquit vir non indoctus) &
 barbararũ etiam nationum animos contem-
 platio cepit, vt earũ plerifq; tantæ ſit maieſtati
 corporis dignitas, vt magnorũ operum non
 alios capaciores putet quàm quos eximiã ſpe-
 cie donare ampliùs naturæ potetia inenarra-
 bilis dignata ſit. Quin & formoſiori occu-
 rriſſe cui piam, omen cenſebatur præſtantiſſimũ, at
 deformi inauſpicatiſſimũ. Quid verò admi-
 ratione dignũ? Nihil hĩc eſt cur ſupercilium
 mutet, cur femur quiſquam percutiat. Non
 enim fruſtra illud Philoſophis crebrò vſurpa-
 tum ſermone, quod ab Euripide dictum pri-
 mò, Forma imperio digna. Lacedæmonij, viti
 ſanctimoniã ſpectatiſſimi, Archidamum mul-
 tarunt, vt Athenæus arbitratur, quòd pul-
 cram coniugem diuiti ac puſillæ poſtpoſuiſ-
 ſet, & pro Regibus Regulos daturus eſſet.
 Faſceatim nectam plurimos: Strabo in Ca-
 thea;

theâ; Diodorus apud Æthiopes Macrobios; apud Indos Sophistas Diodorus idem, apud alios alij pulcritudinis prærogatiuâ sceptrâ conferri & diademata, suis ad posteros monumentis transmiserunt. Profer regum maximos, heroum fortissimos, eosdem & pulcerrimos solenni quasi priuilegio fuisse reperies. Horum è numero Hector, Achilles, Alexander, Scipio, Augustus, Carolus Magnus; atque vt cæteros præteream, Xerxes, si Herodoto quandoque fides, inter sexaginta & octo myriades formæ præstantiâ, non regiâ solùm maiestate primas tenuit. Non illud iam depromam ex Medicorum apothecis, eos, qui corporis temperie antecellunt aliis, eosdem & venustate anteuertere reliquis. neque illud Ciceronis recitabo, *Venustas & pulcritudo corporis secerni non potest à valetudine.* non commemorabo Socratem maximè eos ad philosophiam idoneos iudicasse, qui pulcritudine eminent. Vere enim ne hæc argumenta per se præstantissima eorum hominû moribus obsoleuisse videri possent. Illud certè non tacebo, Iudeis Saulem & specie & corporis dignitate omnibus præstantiorem Deo arbitro, Deo per Samuelem & speciem illam & corporis dignitatem extollente, in ducem & regem esse consecratum. Huic deinde Dauid, Dauidi Salomō subrogatus; quâ vterque specie

cie neminem vestrūm latere potest. Verūm ne orationis meæ septa perfringam, aut metas diruam: quid tandem cū cætera omnia quæ apta, quæ bella, quibus gratia, quibus lepor inest, in delicijs habeamus, nihilne in hominibus valere dicemus quod in alijs valet plurimum? Hinc viola placet, hinc rosa, hinc liliū. Opportunè quidem lilij meminimus, & iam autem vellicat Maria, atque vlteriùs properantem iniectā velut manu retrahit. Hoc ergo maneat in causā, quod nemo negare potest, quod Augustinus confirmat, Pulcritudo donum Dei. Quod si concesseritis, quis adeò extra omnem rationis solem peregrinatur, vt inficiari audeat illam Dei sponsam, cælestem illam nympham, & si qua sit, inter diuos deam, cū cæteris Dei donis mortales omnes magno intervallo antecesserit, in pulcritudine quoq; antecessisse reliquos? Quòd si quis adeò cæcis ignorantia tenebris obsesus est, vt hoc ei in dubium venire possit, ad maiorum auctoritatem clarissimas velut faculas intendat oculos. Non in solem eum deducam primum, & flagrantissimos illos sanctorum Patrum radios, ne fortè retundatur acies. Illa illa inter profanos Sibylla Cumana tot iam antè sæculis prospexit, quod Christianorum aliqui videre se negant aut dissimulant. Huius hæc sunt:

*In cunctis humilis castam pro matre puellam
Deliget,*

Deliget, hæc alias formâ præcesserit omnes.

Nectamen extra chorum diu, nec extra oleam: ad nostros veniamus. Nazianzenus ante annos 1200. & eò ampliùs:

Χαῖρ' ὦ κόρη πάγκαρε, μήτηρ παρθένε,

Κάλλισα πασῶν παρθένων ὑπερτάτη.

Aue parens, virgoq; plena gratia,

Tu virginum longè omnium pulcerrima.

Tu verò, Epiphani, aude aliquid dignum amore tuo in Virginem. Solo Deo excepto cunctis superior existis, naturâ formosior est ipsis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu Angelico. Videor iam mihi bellum confecisse, atque illud euicisse, cælestem hanc Heroïnam diuinâ quadam corporis venustate omnibus præminere mortalibus. Quare depositis tandem armis, sine periculo, de re iucundissimâ gratiosissimaque differere concessum arbitror; & clausis Iani portis ab acie & prælio, ad palæstram & oleum orationem traducere. Fallor, Auditores; hucusque prælusimus; iam seridè, & sine missione pugnandum est. Quò ætatis deuenimus? aut quò vecordiæ processimus? Contradicere libet, vt contradicamus tantum, & tanto contradicere religionis periculo, calces obtrudere priscis omnibus Theologis, omnes in sententiâ suam obtorto velut collo rapere, Patrum sanctissimos innocentissimosque in opinionum suarum catastram compingere, & leuiter dicere, quod perti-

pertinaciter defendamus. Nolumus / aiunt
 non nulli, quos honoris causſa taceo, D. Vir-
 gini quidquam eripere, plus etiam adicere
 malimus: non ex naturæ legibus; sed ſuprà
 naturæ leges pulcritudinem damus. Agnoſco,
 agnoſco multas infames, contra Virginis ho-
 norem, palmas, hanc primam tamen lemni-
 ſcatam. Quid? ſuprà naturæ leges pulcritudi-
 nem Virgini datis? quis eam neget? Quæ ſe-
 cundùm naturam eſt eripitis. quis probat, niſi
 in Virginem parum religioſus? O noxiam
 prodigalitatem! quod nemo negat, concedi-
 tis; quod omnes concedunt, negatis. Licetne
 per vos, Auditores, & cothurnum exuere &
 foccum, & nudipedè incedere per hanc orche-
 ſtram? Ita volunt non nulli, qui nihil putant
 philoſophicè dici, quod diſertè dicitur. Illud
 itaque primum affirmo, iniuriam facere Vir-
 gini, qui ſupernaturalem ei pulcritudinè cõ-
 cedunt, naturalem negant. Nam, ſi quidẽ al-
 tera eligenda foret, illa potior eſt; cùm verò v-
 traque concedi poſſit & debeat, nõ video cur
 Dei matrem omnis pulcritudinis ex aſſe here-
 dem nolint, & ſuâ poſſeſſione expellât, & ca-
 pite propè minuunt. Atque, vt ipſorum ſen-
 tentiã exploremus enucleatiùs: quæro cur ne-
 gent eam, quæ ſecundùm naturam eſt formã
 præſtantiſſimã? An quia ſublimiori illi vim in-
 fert? & quaſi ſtuprũ ac inceſtũ cõmitti nolũt?

Belle! herculè, belle!

L

Hac

Hac enim ratione necessum est, eo pulc-
 rem Virginem fore, sublimiori illâ specie in-
 auditâ & inusitatâ, quo fœdior & immanior
 hac nostrate fuerit. Artifice velut in tabellâ
 vir nuper doctissimus meique amantissimus
 viuos quasi vultus magnæ Matris ponere co-
 natus, & spiranti non ære, sed chartâ simula-
 » crum cudere non ex sanguine. Pulcris, inquit,
 » adesse solet formæ cõmes arrogantia; non in
 » Mariâ. si quæ pulcritudini comitatem admi-
 » scere, audaciam accendunt improborum.
 » Maria corpore formosa, sed humilis; animo
 » pulcior, sed morum suavi comitate, nulli
 » contemptibilis. inter illicium formæ, & affa-
 » bilem mortuam facilitatem, ab omni tumore
 » ac fastu remotam, nulla impudentiæ vel im-
 » pudicitæ cuiusquam rimula patebat. Hic cõ-
 » stans formæ & pudicitæ, humilitatis & maie-
 » statis concordia raro miraculo fuit. Zeuximi
 » Helenæ illius famosæ famosam ferunt imagi-
 » nem ad quinque puellarum spectandæ pul-
 » critudinis exemplar depinxisse; sed æternus
 » pictor & fictor totius vniuersitatis, non quin-
 » que formosarum dotes; sed quidquid in cun-
 » ctis vnquam supernæ Sionis habitatoribus
 » pulcritudinis & gratiæ fuit, totum illud in
 » Genitrice suâ sacratissimâ congeffit. Ita pul-
 » cerrimam, suauissimam, maximè decoram,
 » terribilem quoque simul contra hostiles im-
 » petus reddidit. Animaduertitis, Auditores,
 » quàm

quàm argumētose nuperus Damascenus pro
 Virginis laboret imagine. Quid hi nostri?
 quid agunt? quid moluntur? Ex eorum opi-
 nione depictam vobis effigiem in his velut
 nundinis propono Matris Dei & vestræ (sic
 enim appellare licet, dum eam amatis, vt ve-
 stram; colitis, vt Dei.) Vos auribus & oculis
 adeste. Quàm ad amissim fuerit architectatū
 hoc corpus, quam ad regulam exploratum
 nihil refert. Hæc enim artuum articulorum-
 que proportio à naturâ est, adeoque nihil in
 se habet optandum, nihil efferendum præco-
 niis. Fuerit ergo luscitiosa, lippa, cæca, de Co-
 clitum aut Strabonum gente, de Bucconum,
 Labeonum, Dentonum, Frontoium, Naso-
 num, Mentonum prosapia; manca, mutila,
 clauda, luxata, gibbera, ventricosa, vermino-
 sa: os famelici ad instar furni pateat: nares bi-
 cubitali hient specu: fuerit denique quales
 nec apud pueros lamias decantant nutrices,
 dum eos terrore ad officium reuocare conan-
 tur aberrantes:

Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

De colore verò etiam minùs solliciti sunt: siue
 albus ille fuerit, siue niger, siue cæruleus, aut
 viridis, qualis marinorum fingitur esse mon-
 strorum: quin imò Auctores eorumque verba
 deprauât, eorūque scripta fœdis contaminant
 glossematis, vt *στρόχρον* non ex mēte eorū in-
 terpretentur triticeum, sed ex suâ subfuscum,

L 1   atque

atque, ut paucis dicam, ingratum omnibus & inuisum. Da veniam, Maria, pulchra, ut luna; electa, ut sol. Da veniam, si tam inficetis coloribus ex aliorum te mente depingam. Nosti meum in te amorem, nosti quo id animo faciam; non ut te fugiant tui; sed ut tam insulse fugiant altercantes & muginantes. Vos etiam, Auditores, etiam atque etiam obtestor, ne mihi hæc referenti succenseatis. detegenda est macula, quam abluere velis; nauius denuandus, quem cupis enubilare; vulnus reliquandum, cui velis mederi. Grauia hæc sunt, dira & inauspicata verba, sed quæ ex illorum sententiâ scaturiunt, & per argumentationum alueos deriuantur necessariò, qui nullam naturalis pulcritudinis rationem habendam esse iudicant, aut qui Protei ad instar negant quod affirmarunt, affirmant quod negarunt, & quoties se stringi vident mutantur. Vnum aliquem rationibus cape, frustra es.

*Fiet enim subito sus horridus atraq; tigris,
Squamosusq; draco, & fuluâ ceruice leana:
Aut acrem flammæ sonitû dabit, atq; ita vincit
Excidet: aut in aquas tenues dilapsus abibit.*

Verùm ne multis diffuam importuniùs, hæc, ut dixi, ex aduersariorum sententiâ, atque his plura pro manant vbertim. Nullâ enim opus aliâ quàm naturæ officinâ (circa quam nulla stabulatur analogâ, nulla, nescio quæ, verbo-

rum

SIPS

S I

rum aut sententiarum portenta) ad exascianda, aut expolienda corporis membra, ad pigmenta venustatis appingenda. Quod nec ipsi quidem negant, nec negare possunt, qui contra Theologorum omnium sententiam hanc cælesti Reginæ pulcritudinem negant. Atque hinc, vt arbitror, generosum illud emicuit pronunciatum, viri alioquin grauis, centenas aliquot D. Virgine pulciores dari posse: addamus licet millenas, & myriades, trismyriadesque vel sagarum vel laruarum vel Gorgonum & Harpyiarum. Verùm non longo post interuallo, quale in monstrum augustissimam hanc cælorum terrarumque Imperatricem demigrare cogant imprudentes, palam omninò faciemus. Nunc verò rationem proferam, quâ hæc sua consulta stabilire nituntur, & cerussam ac minium diluam, vt suâ fœditate omnium pateant ludibrio atque execrationi. Nulla est habenda pulcritudinis ratio, nulla lineamentorum omnium, nulla decoris cuiusque alterius, cum per se nihil pulcrum, nihil turpe sit. Nam Persæ simos probarunt olim, quos Romani improbarunt: apud Æthiopes, quæ nigerrima, eadem est pulcherrima. *Belle! optimè!* non potest melius! Adde etiam apud Indos gentes non nullas arte, & nutricum industriâ puerorum nasum in ingentem producere magnitudinem, & Genuenses galearum instar capita infantium re-

166 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
centia deformare. Quid tum? Ergo per se ni-
hil pulcrum, nihil turpe est. Agnoscitis, Au-
ditores vobis omnibus nullo crimine, nullo
scelere reis oculos erui. Pulcrum ne an fœ-
dum nemo vestrū iudicare potest. Tūne il-
lam margaritam venustam dicis? erras: tetra
est. Tu illud aurum, illud argentum, illam
byssum, illud sericum amœna iudicas? horri-
da sunt. Tu illud sidus, illud cælum iucundum
arbitraris? falleris, longè iucundior est puti-
dus fungus, & quæ in cloacis sunt porcorum
cimelia. Quò deuenimus? An non est hoc ni-
uem albam dicere, vt quondam ille apud Ci-
ceronem? Quia Barbari forsā aliqui ad Cyri-
æmulationem simis naribus Reges proba-
runt, ideò simiarum facies non minùs laudan-
da, quàm virginis cuiusquā integerrimæ? Aut
quia Æthiopes sibi similes quærunt, & quod
in suo genere excellentissimum, ideò nihil
Æthiope formâ præcellentius reperiri po-
test? Quid vos ô sacræ Litteræ? Iã tandem sa-
cerrimæ, & infelicibus vstulandæ lignis. Ean-
dem vultis in Iudith pulcritudinem, non
tantum apud Iudæos, sed & Assyrios. Rebec-
cam, Estheram, Susannam, aliasque non pau-
cas vnâ voce pulcras appellatis, cum nullam
tamen vniucè pulcram dicere fas sit. Quò
extra cretam? quò rapior extra orbitam? Au-
dire iam mihi videor dicentes D. Virginem
non omnino de possessione pulcritudinis hu-

ius

ius deturbare; sed in aliam se mittere locupletio- rem longè & amœniorem. Tandem, tandem cum naturali formæ decore in gratiam redire coguntur, & bonum agnoscere, & D. Virgini eam arrogare. Bona ea fuit, in Virgine fuit: sed fuit aliqua de vulgo, de plebe, & quasi nobilioris illius pedissequa. Ad acropolim deuentum est. Si mediocris bona est, cur non optima, ea quæ excellentissima? si optima, quid eam Mariæ inuidemus? Quid promeruit tam præclare de genere humano merita? An existimamus non satis multos esse, & feras & belluas, quæ hanc rosam Ierico extirpare nituntur, nisi eius populemur decus leuiori morfu? Quid eam D. Virgini inuidemus, quam Theologi concedunt omnes? Proferte vnum, si potestis, cui cæsus est in classe: proferte, inquam, classicum, non classiarium: proferte non capite censum, ne dicam prole-

Andr. Hiero- solymit. de Assump. serm.

Albert. magnus tract. de Virgin.

rium. Interim pro nobis stat Albertus Magnus. *Habuit, inquit, summum & perfectissimum in pulcritudine, quod potuit esse in mortali corpore secundum statum viæ operante naturâ. Sicut enim Dominus noster IESVS Christus fuit speciosus formâ præ filiis hominum, ita beatissima Virgo pulcherrima & speciosissima inter filias hominû. Pulcritudo autem exterior hominû in debitâ corporali quantitate, deinde in eleganti membrorum dispositione & proportione, postremò in coloris venustate subsistit.* Hæc Albertus, hæc Canisius vir

168 DISCEPTATIO QVODLIBETICA
religione & doctrinâ florentissimus. Qui si
viueret, nullo negotio catellis illis petulcis
contra Lunam latrantibus crura suffringeret.
Alberto Antoninus succedat part. 4. tit. 15. c.
10. §. 2. Sicut, inquit, corpus Dei, quod Deus per se-
ipsum formauit, est perfectissimum & pulcerrimum
in naturâ, quod Deus potuit facere, secundum statum
viæ: ita & corpus B. Virginis ad hoc immediatè or-
dinatum erit pulcerrimum secundum statum viæ,
quod natura potuit facere se operante, quia ipsa à
nullo scilicet illustrium virorum aut feminarum
superatur in aliquo. Vnde nec in pulcritudine.
Quid tandem? an non potuit natura pul-
cerrimè membra modulari, & succum spar-
gere iucundissimum? Aut quorsum in Mariâ
coloris venustas displicet: qui solus panè pre-
tium dat gemmarum præstantissimis, quem
unicum maximè cæteris in rebus aut venera-
mur præsentem, aut requirimus absentē. Vbi,
vbi illi sunt, qui Estheram præponunt & Iu-
dith, vt cætera taceam? Scio me anguillas cau-
dâ complexum; elabentur scilicet, & de suâ
supernaturali vel æquiuocâ pulcritudine hæc
dici posse contendent. Verùm nemo credet,
qui Antoninum legerit. Atqui admodum
hercle miror, quo helleboro caput expurga-
rit nouus Carneades, qui veritatem hucusque
in puteo latentem eruit; & vidit solus, quod
nemo vidit vsquam, nec est vsquam; non Sua-
rez, non Barradius, nemo vnus ex tot Theo-
logorum

logorum millibus, qui Mariæ decus collocarunt omnes in coloris ac formæ decentiâ. quorum nullus æquiuationes nouit nuper exortas, quibus sententiam suam aliqui inuoluunt; mihi tamen eo nomine gratissimi, quòd ingeniosè multa dicant, malignè nihil. vtinam tam securè, tam solidè, quàm res tãta postulat! Et quoniam inuolutarum memini æquiuationum, eas vt tandem aliquando euoluam, & de recessu ac latebris, quibus se occultant, in lucem protraham res poscit ac tempus. Quid tandem? quid illa est æquiuoca pulcritudo? Agnoscit Hieronymus fulgorem quendam diuinitatis è Christi facie emicantem; & nos illum agnoscimus in Virgine. Estne ergo solus hic fulgor ista uestra æquiuoca pulcritudo? nec vllam rationem habendâ esse ducitis vel architectonicæ in membris fabricandis, vel chromaticæ in iis depingendis? Itaque quæcunque hucusque dicta sunt contra eos, qui naturalem tollût pulcritudinem, etiam contra vos dicta sunt. Quid illa est æquiuoca pulcritudo? Nempe architectonicæ studiosa, sed negligens chromaticæ? Et hæc quidem satis explosa iam antè, & deinceps exploderetur accuratiùs. Sed ad Dionysium veniamus. Ille libr. i. de Laudibus Virginis, *Aplanta, inquit, pedis, vsque ad verticem capitis nihil penitus fuit in Virgine, neque in corpore, neque in animâ indecens, reprehensibile, in-*

170 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
decorum; imò totum fuit diuinæ sapientiæ cir-
cino formatum, pulcerrimè circumcisum, ple-
nissimè ac speciosissimè operatum. Nempe sicut
humanitatem propter eius personalem cum
Deo vnionem decuit omni perfectione na-
turæ & gratiæ in termino excellentiæ præ-
fulgere; ita ipsius Genitricis personam,
post vnigeniti sui humanitatem, oportebat in
omnibus sic ornari. Quoniam post hyposta-
ticam cum Deo coniunctionem, non est alia
tam vicina, vt vnio Matris Dei cum Deo Fi-
lio. Nihil hîc scilicet est, quod ad colorem
pertinet? Quid igitur? quò spectat illud *spe-
ciosissimè*? Quid autem? Vult Dionysius in
omni perfectione naturæ excelluisse. Quin
imò Tullius huiusmodi rerum curiosus inda-
gator, cum duplicè pulcritudinem designa-
set de Officiis primo, venustatem quæ mulie-
rum est, & dignitatem quæ virorum est, ne ab
hac quidem colorem abesse voluit. Vnde &
filium alloquens, *Formæ, inquit, dignitas co-
loris bonitate tuenda est, color exercitationibus
corporis.* Quis non audit, nisi cui aures Mer-
curio anathema sunt? quis non intelligat,
quis non fateatur, pulcritudinem D. Virgini
præcellentissimam ab his tribui Theologo-
rum proceribus, eam, inquam, quæ ex mem-
brorum symmetriâ, & colorum modulatione
naturæ artificio concinnata? cum vtriusque
disertè meminerint non nulli, alterum tollat
nemo,

DE PVLCRITVDINE B. M. VIRG. 171
nemo, sed clarè assignet Virgini, si quis in meridie vel lucernâ saltem teste videre non abnuat veritatem. Edant vel vnum aliquem, cuius hac de re vel minimùm cespitauit opinio, aut in lubrico sententia vacillauit. O quàm improbum nuncos est temeritati! Omnia audere, hoc vnum est sapere: garrire, effutire, quod nullus priscorum ausus est; hoc est ingenij lumen affundere scientijs. Quanto periculo, quanto discrimine, quàm imminente pernicië, docent tot nuper clades reip. Christianæ, dum, quod calidâ mente cuditur decretum, à maiorum scitis alienum, sui ostendendi causâ, alios refellendi importunitate, acuitur sensim in religionis stragem, omnibus heu quoties! deplorandam. Nihil tamen actum est, Auditores; demonstrationibus contra nos insurgunt. Magnum telum demonstratio est, de balistâ & catapultâ neruosa. Ad quod excipiendum dum me præparo, hoc velim intelligatis, iustam me quidem causam, & præiudicijs iam olim certissimis stabilitam; non meam me tamen causam agere, sed omnium retro Theologorum. Quare, si quid vicissim animosius dictum, memineritis pro quibus, contra quos dictum. Quamuis neminem hîc vulnerare cupio, nec nominare quidem. pro veritate contra errorem pugno. veritati fauetis omnes; errori nemo. Et verò tandem, si quid in nobis est hominis reliquum,
id

id omne euocetur, ex ipsius cordis penetra-
 libus, atque intimis animæ latebris, adytisq̄ue
 mentis: res agitur non contemnenda. Rara
 est inter homines scientia, vix vlla satis firmi-
 ter constituta opinio: id ætatis viximus, in
 quo demonstrationum felix prouentus est:
 sperandum, ædepol, breui omnia doctrina-
 rum disciplinarumq̄ue cubilia referanda, et-
 iam abditissima. Quod sine religioso carmine
 effari nefas esset. Quod felix, faustum, fortu-
 natumq̄ue sit sapientiæ studiosis, hæc est de-
 monstratio, eâ lege, quâ optimâ:

1 Pulcritudo, quam pretiant homines, colo-
 ris est atque formæ decencia:

2 Qui triticeum colorem fuscedine sparsum
 homini diceret pulcerrimum, virginum nulli
 fidem faceret:

Interea Matris Dei triticeus fuit, siue sub-
 fuscus, vt meminerunt Nicephorus, Epipha-
 nius, & alij.

Quare quis rectè colligat eâ pulcritudine
 fuisse præstantissimam, quam communiter
 æstimant mortales.

Nemo vestrûm expectat, Auditores, vt ad
 Aristotelis rubricam oculo velut vno hanc
 demonstracionem directam esse commonstrè:
 nec mihi tantum superest otij: nec oleum iu-
 uat & operam perdere. Propositionibus ta-
 men sacrosanctarum legum perduellibus, ad
 rationis subsellia diem dicere, quis prohibet?

Inter

Inter eas hæc principatum obtinet: Qui triticeum colorem fuscedine sparsum homini diceret esse pulcherrimum, virginum nulli fidem faceret. De Lyceo ad gynæceium iam commigrare cogimur. Fateor, Auditores, nihil me defuso & colo nosse; ætas mihi inter viros transacta est. Quin & ipsius Diogenis dolium incolere malim, quàm Achillis apud Lycomedem, aut Herculis apud Omphalem pensum trahere. Virgini Matri à primis addictus annis fui, virginum alteri nulli; nunquam in matronarum senatum introductus sum, sena non exploravi, sententias non exquisivi, cum nullo mihi Heliogabalo contuberniū: quid hæc aut illa dicat mulier, seu virgo, seu meretrix, quæ in vnam omnes satyram suffragia conferant, tanti duxi semper, quanti est fungus puridus: nunquam enim prouocatione ad virgines certandum existimaui. Liceat mihi ergo scire, quid Albertus censeat, quid Antoninus, quid Dionysius, quid Theologorum principes; quid verò hæc aut illa de riuio, de macello, de tonstrinâ, vbi barbatae tondentur mulieres, quid inquam ad colum fabuletur & fusum, nescire liceat. Verùm hæc extra chorum sint. Quid tam insolens, tam peruersum præposterumque dici aut excogitari potest, quàm viros illos, quos iam antea honoris causâ nominavi, aut non legisse Nicephorū & Epiphanium, aut de triticeo colore quod dicerent,

non

174 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
non intellexisse, aut cum legerint, cum intel-
lexerint, dolo malo per vaframenta & sacrilega
mendacia D. Virgini prestantissimum illeuisse
colorem, quem una sponsa deleret qualiscunq;
de cunis nuper & fascijs Theologus. Quid o-
pus alios in huius controuersie societate vo-
care? Ipsum, ipsummet Nicephorum & Epipha-
nium ad iudicium excitemus. Egregiam pro-
fecto eorum in scribendo solerriam, si Mariæ
pulcritudinem descripturos se professi, for-
mam quidem & colorem exhibeant, nec al-
liud præter formam & colorem; sed hunc fœ-
dum, & qui furnum oleat & caminum. Quin
potius, cum & venustissimam eam confirment,
& venustatis alia nulla proferant argumenta
quàm membrorum architecturam, & speciei
dignitatem; id concludamus necesse est, nisi
eos insanire & furere dicere malimus, id, in-
quam, concludamus, triticeum colorem eum
intelligi, qui omnium est laudatissimus. Quis
non videt, nisi cui mentis luminibus officit
exaggerata falsis subtractionibus doctrinæ
sue & sagacitatis opinatio, quis, inquam, non
videt, hanc ad Palladis glomum dirigi argu-
mentationem? Nicephorus & Epiphanius cum
pulcritudinem omnibus præcellentiore &
Mariæ & IESU à coloris dignitate deprædi-
cāt, *αιτόχροον* ergo, quidquid per eum intelligi-
tur, id eximium quiddam est ac diuinum. At
credo conspiciam nobis offerent, atque in re
præ-

præsentem ire iubebunt, vt coràm cernamus
 quis sit triticeus color. Quasi verò vnus idē-
 que omni foret tritico. Videmus quoddam
 flauescere, fuscari aliud: videmus non rarò,
 quod pallet, quod albet verècundâ mixtum
 purpurâ, sed vegetè, sed viuide, vt pictam
 eam non dicas rubedinem, sed suo sanguine
 micare, idque etiam cum radiorum quadam
 venustate diffiteri non possis. Turpe est pro
 re ipsâ fucum quærere. Penicillo id operæ in-
 cumbit candorem de niue languidum roseo
 cerussare fucò: animæ est ita miscere, vt diuor-
 tium non speres in sutauissimo hoc connubio,
 & hoc naturæ lusu oculos irritare in admira-
 tionem. Bellâ ea profectò, bella foret, quæ
 velut exanimum ex ebore fictum simulacrum
 minio spargeretur aut cocco. O pupam di-
 gnâ puellarum lararijs & altâribus! Demus
 verò, placeat in iuueniculis ille candidor rubo-
 re sparsus molliter, quis eum ferat in matro-
 nis? Sunt ætatum gradus: nec à ratione ab-
 horret liliâ velut & rosas virginis tenellum
 corpus pro verno tempestatis & ætatis quasi
 flore imbuisse delicatiùs; at in viragine adul-
 tiori maturescere hic debuit color. neque
 magis vernaculè alio eum verbo exprimi po-
 tuisse reor, quàm *σιτόχροσ*. Quam quidem
 vocem si intelligerent ij, qui se omnia putant
 intelligere, nunquam Græci semper Græculi,
 non tricarentur importuniùs, nec Nicepho-
 rum

176 DISCEPTATIO QUODLIBETICA
rum aut Epiphanium scripsisse contenderent
triticeo aut subfusco colore. Demus enim tri-
ticeum colorem viros non indoctos eum ar-
bitrari, qui subfuscus est; nusquam tamen
Nicephorus, nusquam Epiphanius alium,
quàm *σπίχρον*, id est triticeū, describit. No-
runt hoc, quicumque vel à limine Græciam
salutarunt. Hæc pro pietate in maiores no-
stros, & illos sacræ velut historiæ parentes di-
cenda videntur. Conferte nunc ea cum ad-
uersariorum commentis: Triticeus, inquit,
color fædus est. Est certè, si quam vos de vul-
go philosophi speciem deformatis, ea sola sit
amplectenda. Quid verò tum? quid vultis?
D. Virginis colorem fædum fuisse, imò fædis-
simum? Videtis, quibus Virginem compare-
tis? quibus eam componatis? quò ipsam pro-
iiciatis? Infra omnes mortales. Præclarior e-
nim Æthiopum colore est, quàm ille quem vos
fingitis triticeum. At verò, ne omnino deui-
are videamini, aliquid lucis adspargitis. Hanc
ego quidem non tollo; sed quæro quorsum
adspargitis? Ut in meridianâ luce meliùs fæ-
ditas videatur & rideatur? Verùm enim vero
non decet, aiunt illi, Virginem cælo dignam
meretriciâ specie deformari. Hæreo, Audito-
res, & vel primâ huius vocis syllabâ Batti ad-
instar lapidesco. Quid agimus, per Deum im-
mortalem? quid agimus? Ergone meretrices
sunt, quotquot formosæ sunt? & solæ sagæ, &
vene-

veneficæ, & striges pudentes erunt, castæ, integre, dignæque puluinaribus sanctissimi numinis, quæque rapiantur ad aram Vestæ? Hem miseram te, Susanna, & ærumnosam! frustra tibi Daniel subsidio fuit: iterum ad palum vocaris, vt lapidum grandine calamitosissime perpluare. Noli negare te meretricem esse; pulcra es, & memorabili decore prædita: nihil vltra argumentorum, nihil testium quæritur: omnium id vnum ad instar est. Ne tu frustra integritatis famam ad posterorum memoriam venditas, Iudith; scortum es, & idem tecum in prostibulum compingitur Rachel, Abigail, Esther. Quotquot denique pulcræ sunt, meretrices sunt. Hæc patiemini, Auditores? hæc ea sunt: hæc sunt Philosophico digna supercilio. quæ quidem quantum in reductiori significationis sacrario nefandorum contineant mysteriorum enuntiare vix ausim; nec tempus paritur diutiùs vestrà abutar beneuolentiâ. Agite ergo, si quid in se forma gratiosum habeat; si quod turpe est, idem non hominibus solum inuisum, sed Deo quodammodo reiectaneum censeatur, qui à suis altaribus non sacerdotes tantum amouit, quibus non omnibus absoluta articulis corporis cōformatio; sed ne victimas quidem mutilas legitimum esse sacrificium declarauit: si donum Dei pulcritudo est, si virtutis argumentum; si omnium Theologorum sententiâ D.

M

Virgini

Virgini exornandæ hoc inter reliqua velut
 monilia Deus elargitus; si nihil sit, cur eodem
 spoliemus Matrem nobis iucundissimam, plu-
 rima verò exacuunt, ad conseruanda, quæ pos-
 sidet, ornamenta, & alia aliunde exaggeran-
 da; ne patiamini per cuniculos irrepere ne-
 scio quos, & quasi allaturi essent aliquid
 noui, quod iam antè omnium consensu obti-
 nebat Maria, diripere; exuere eam & spoliare
 iis, quibus parentem nemo suam exutam spo-
 liatamque æquo ferat animo. Permittant illi
 coloris ac formæ decentiam inuiolatam illi-
 batamque, quam tot laboribus Patres Theo-
 logique omnes hucusque vendicarunt: tum si
 quid adiciere velint, nemo repugnabit, plau-
 su potius & laudibus prosequemur viros ma-
 gnos, & bene de Virgine meritos, qui auctis
 imperij limitibus, eius velut pomæria produ-
 xerint. Fœda, fœda est opinio, quæ fœdam ar-
 guit Dei matrem, Dei sponsam: fœda aduer-
 sariorum est sententia, quæ mantello inuol-
 uitur honesto, vt illi putant, vt ego existimo
 ad eò tenui & lacero, vt fraudes transparent
 & doli. Nihil certè magis mihi ridiculum vi-
 detur, quàm toties eos de statu deiectos fron-
 tem tamen & os præbere, & genibus quasi
 niti, & trunco corpore luctari contra Virgine.
 Quorum è numero si quis in hac spectatissi-
 mâ coronâ reperiatur, quem tamen reperiri
 non reor, etiam atque etiam rogo, cogitare ac
 medi-

DE PVLCRITVDINE B. M. VIRG. 179
meditatè vti prospiciat, quid hac præsertim
tempestate, quâ Tartareus ille draco virulen-
to ac cœnoso suo vomitu honorem Virginis,
quoquo potest modo labefactare conatur,
quid hac, inquam, tēpestate Christi fidem ac
religionem professis agendum, quid molien-
dum: quò cogitatio adspirare, quò eluctari
debet omnis industria. Nihil profectò vel
leui vsurpandum sermone iudicabit, sed nec
tolerandum quidem, non dico, quod Mariæ
deroget, sed quod vel minimum derogare vi-
deatur. Alibi contentionibus ad ingenij ostē-
tationem subtiliùs acriusque micantibus, at-
que animosiùs scintillantibus arena adornē-
tur; hîc laudem ea non habet exercitatio, ne-
que excusationem quidem habet. Nunc ad te
mea se conuertit oratio, ô Maria, teque sibi
testem vocat nullum alicuius odio pugnaci-
ter emissum argumentum. Nihil hîc habeat
sibi vmbra illa & sæpè puerilis contentio.
Seria, seria res est, quæ Virginem spectat. Seria
res agitur: serioque profiteor, hanc me potiùs
vitam esse proiecturum, quàm ab his diuer-
sum vnquam aliquid in animum admissurum.
Ita constet fides Romana: ita faueas, cœlorum
terrarumque Regina, mihi & vniuerso huic
iuuenum virorumque cœtui clarissimo: ita
prosis æternùm omnibus.

M i   ELE-

ELEGIA I.

Amores suos castos esse.

*V*rimur! angusto quid pectore claudimus ignem?

Qui latet in caco carcere sauit amor.

Pande fores animi: procul hinc pudor esto satelles,

Nulla meum torret flamma pudenda iecur.

Quaę Deum pupugit, mea viscera pungit arundo:

Si litem instituas, ille patronus erit.

Vrimur, & taciti frigus mentimur amantes:

Sed cineres spernit flamma, forasq; ruit.

Bruma timoris abi: nunc æstas floret amoris,

Tempora purpureis circumamicta rosis.

Mancupio me postcis amor? Nil vindico contra

Iustitio, in triplici iam licet esse foro,

Nec pratoris opus: non hęc quæstoris egemus;

Nos natura tuo subdidit arbitrio.

Ne tamen, ð Veneris proles male suade Cupido,

Sub iuga mansuetas mitte superbus aues.

Non tua prada sumus: meliori carpimur igni:

Sparge alibi piceas, sparge, puelle, faces.

Vel matris dignus solea, vel fulmine patris

Nostra triumphali sub pede colla premes?

Non ego diffiteor, & amari, & amare voluptas,

Sed non quo Cypridis pectus amore calet.

Nasonis

Nasonis veneres liber odit. nulla Philetæ
 Hic tibi iura dabit, Callimachiq; nepos.
 Materies dispar operis, non Pontica nostros
 Damnabit fatis barbara terra libros.
 Trossulus ista legat calido sub fornice metra;
 Vult nostrum Vesta carmen in æde legi.

ELEGIA II.

Qualem amet.

VSque adeone timet rivales æmulus ardor,
 Vt quid amet, nolit dicere, quidquid amet?
 Vt minotaurum citius capere in labyrintho,
 Mystica quam Veneris noscere sacra queas.
 Sole opus est toto, si fraudem prodere Martis
 Mulciber, inq; suum claudere rete velit.
 Non ea sors nostra est, amor hic illustrior ardet:
 Vtq; Cypris noctem, sic amat ille diem.
 Scire cupis quid amem? qualem nec Iuppiter olim
 Repperit, ambiguum Prothea dum superat.
 Si foret Idæis iterum certamen in agris,
 Et mea certamen vellent obire Dea;
 Non Venus, aut Iuno, non Pallas, nulla dearum
 Aurea Priamide iudice poma ferat.

ELEGIA III.

Depingit amatæ formam.

Longior ancipitem ne mentem torqueat error:
 Hic dabitur viuo picta colore Dea.

M 3

Nec

Nec Venus hanc Paphio superet comitata puello,
 Nec superet grauido nata Minerua Ioue.
 Lesbia non certet docto celebrata Catullo,
 Quæq; tuo legitur, Naso, Corinna libro.
 Pinge venustatem: concedet sponte venustas:
 Seq; meâ victam non neget esse Deâ.
 Aetheriam affluit lucem rex atheris illi:
 Solq; suos radios, luna deditq; suos.
 Tot sunt chrysoliti, quot habet mea sponsa capillos,
 Vsq; adeo in fuluo vertice flamma micat.
 De nemore hoc castâ lignatur falce cupidor:
 Inde suos arcus fabricat, inde faces.
 Sed rapiunt oculi nostram duo sidera mentem:
 Hinc Cynosura mihi panditur, hinc Helice.
 Hisce meus liquidò situs est horoscopus astris:
 Hæc notet Astrologus, qui mea fata notat.
 Inde supercilium lunato flecitur arcu,
 Maestas solium quod velit esse suum.
 Crinis ei niger est, tamen est niger ille decorè:
 Cuiq; parem pretio non habet ipsa Charis.
 Non aquila in naso, nec habet sibi simia nidum:
 Naribus emunctis Polypus omnis abest.
 Labra rubore rosas vincunt, candore ligustra;
 Nec tamen aut candent, aut nimis illa rubent.
 Longior haud illi facies exorbitat æquo:
 Aut nimium pleno circuit orbe genas.
 Cetera quid memorem? digitorum textilis ordo
 Vel radios possit vincere, Phœbe, tuos.
 Hic decor est forma: morum decus altius exit;
 Mente suâ neuos nullaq; menda tegit.

Fastus

*Fastus abest oculis, non vlla superbia fronti est;
 Non nimum digitis histrio gestus agit.
 Si quis vult famâ tabulas superare vetustas:
 Ille nouam hanc Helenâ pingat, & hanc Venerē.*

ELEGIA IV.

Nobilitatem Mariæ canit.

DAUUS es, ô quisquis necdum mea vulnera nostis
 Nil opus Oedipode est, Dauus & ista legat.
 Si tamen & titulos, & nomina magna requiras,
 Heroesq; atavos, progeniemq; Deum:
 Et mille ante annos nigras fuligine ceras,
 Obsitaq; & spolijs limina barbaricis;
 Bis tibi septenos numerabimus ordine Reges,
 Imperio Syriam qui domuere suo,
 Atque triumphatos traxere ad fræna tyrannos,
 Et spolia aurato disposuere tholo.
 Nec series minor est vatum, quos præsciis ardor
 Enthæat, arcano pectora plena Deo.
 Non ego Pontificum augustas numerare tiaras,
 Digerere in fastos conor & arma ducum.
 Nulla adeo celsa fruticat propagine vitis,
 Vineaq; exculpto traduce viuit anus,
 Vt sacra stirps Mariæ: Arcadicas qua tempore lunas
 Vincit, & Assyrias nobilitate domos.

ELEGIA V.

Ab omnibus Mariam tutò amari posse.

Quid moror? ecce patet ià carcere circus aperto,
 Atque rotis toties meta petita meis.
 Mappam vibrat amor. Non hic pratoris egemus,
 Non dictatoris: currite quisquis amas.
 Iam faciem, & stirpem, & nomen spectastis amica.
 Non equidem inuideo, currite quisquis amas.
 Omnibus vna potest, simul omnibus vna placere;
 Omnibus vna simul plus satis esse potest.
 Cuilibet hanc licitum pugili decerpere palmam:
 Qualis Idumais nulla virescit agris.
 Silua, nemus, lucus contra non iuerit vllus:
 Quotquot habet flores, quotquot habet folia.
 Vna omnem siluam, nemus, & lucum anteit arbor,
 Cuius fronde meus tempora velat amor.
 Iam Veneris sordet notissima myrtus in horto,
 Quaeq; tuo tincta est, diua, cruore rosa.
 Non ego morosos postes, non ambio demens
 Centum clausa seris limina, centum oculis.
 Sponte patent, nullasq; opus est geminare querelas,
 Et lacrymis versus scribere non opus est.
 Ianitor hic nullus, non obstat turba procorum:
 Nil sibi leno petit, nil sibi lena petit.
 Nulla ibi lasciuæ metuenda pericula noctis,
 Insidiatoris vulnera nulla proci.
 Ipse lubens ego te securo limite sistam:
 Inq; sacrum ducam te penetrare Dea.

ELE-

ELEGIA VI.

Se puerum à bellis ad Mariæ castra vocatum.

Castra aciesq; cano, versas & funditus vrbes,
 Obruta cum populis regna Deosq; suis,
 Iam maiore mihi carmen venit ore sonandum,
 Cornua ahena boant, & tuba rauca fremit.
 Fluxa erat, & necdum vestis constrinxerat artus,
 Pusio & vlnaris vel bipedalis eram;
 Ardua bellator gererem cum praelia, cumq;
 Slusa fuit turmis victa subacta meis;
 Slusa viris armisq; potens, cui Troica cedant
 Pergama, Neptuni qua fabricata manu:
 Quam pater Oceanus glaucis complectitur vndis,
 Quam Tethys equoreis salsa coronat aquis.
 Pelleum nomen, magnus Farnesius illam
 Cinxerat, Aetneis conscideratq; globis.
 Dum tonitru micat assiduum, bella horrida bella
 Paruula per plateas turba domosq; gerit.
 Auctor ego audendi, stipulis noua condita Slusa,
 Factaq; arenoso sunt noua castra lato.
 Hic ego miles eram, nec eram sine nomine miles;
 Sæpè Tribunus eram, sæpè satelles eram.
 Nomina mutabam, non raro in arundine longâ
 Ducebam turmas irrequietus eques.
 Hac mea marmoreis debetur gloria fastis;
 Auspiciis cecidit Slusa superba meis.
 Iamq; triumphali parua ad Capitolia pompâ
 Ibat io, miles, io triumphe, canens.

M 5

Latitiâ

Latitiã exultans iam tangere vertice calos
Iactabam, & magnis celsior esse dijs.

Ridebat celo spectatrix Virgo sereno,

Cum subito attonitum voce manuq; vocans,
Quid tibi cum sæuis, ait, audax pufio, castris?
Pone hastam, & calamo prælia nostra gere.

ELEGIA VII.

In Poëticis à Mariã se adiutum prædicat.

Non Aganippæi tingant mea tempora viui,
Non ego de Circes pocula laudo penu.
Sobria vena fluat, non ebria Apolline vena,
Quæ Tripodis furias ebria vena bibit.
Phœbe vale, & Phœbi comites Parnassia turba,
Vnius in Mariæ congero vota sinum.
Tempus erat nexu exanimis cum ducere voces
Cogerer, & vates condere metra nouus.
Pallida vix tremulos figebat syllaba gressus;
Ei arape inuitam, dura Poësis ait.
Iamq; dabam in rigidas innoxia verba catastas,
Mordebat teneros arcta catena pedes.
Illa recusabant indicta vincula caussa,
Seruitijq; ferox mancipijq; iugum.
Libera erant, Romæ censum ciuemq; professa:
Teq; vocant, Valeri, teq; Tribune vocant.
Vna mihi auxilium properabat Virgo parensq;
Vna erat in tantis ancora fida malis.
Illa rebellantes versus parere iubebat,
Sternaces adigens fræna luposq; pati.

O quoties pluteum vano conamine fregi,
 Arroso & viduus vngue fuit digitus!
 Pumicis è fibris citiùs noua fluctuet vnda,
 Vel nouus Eridanus, vel nouus Oceanus;
 Quàm tenui saltem stillaret vena Anapæsto,
 Quodq; tuum nomen carmen, Adonis, habet.
 Non ita sub Scythico glaciuntur flumina plaustro,
 Bruma catenatis quando triumphat aquis.
 Tu mea mulcebas suauis præcordia cantu,
 Aurato ferienspectine, Diua, lyram.
 O lyra vocalis, materq; ipsissima Suada!
 Orphei non aded vena diferta fuit.
 Mox lethargus abit, sacro micat impete vena,
 Et sponte in numeros obsequiosa ruit.

ELEGIA VIII.

Votum Rhetoricæ.

Nescio cur solitum præter mihi vena coruscet,
 Atque nouum prurit deproperare melos.
 Semisopita domi torpebat barbitos olim,
 Elinguisq; chelys, mutaq; erat cithara.
 Nunc iterum Lethes abstersit strenua limum,
 Alueoq; in versus limpidiore fluit.
 Sentio, numen adest, timulos sub pectore versans;
 Numen adest nostris Virgopudica metris.
 Illa crepundiolis infantia verba resoluit,
 Abstersit teneris lac adipale labris,
 Sermoneq; dedit pugnaci ardere lacerto,
 Martio & in campo feruere scripta dedit.

O quoties sudore arumnosq; labore
 Penè fatiscebat mens simul atque manus?
 Abiicere & clypeum volui periurus & hastam,
 Sacraq; militia prodere signa mea.
 Et volui & voui Steropum flagrasse camino,
 Rhetoricum Tullii quidquid anhelat opus.
 Virgo aderat, linguamq; acuens animumq; clientis
 Victoris iussit lambere fersa caput.
 Præsidente, Diua, chartacea per freta vexit
 Naufragij metuens dextera nostra stylum.
 Ebria de Tullii stillabat charta liquore,
 Illimit calamus fonte bibebat aquas.
 Fortè etiam nostris aliquid fas dicere chartis
 Non malè, nec varo subsiliisse pede.
 Rara auis illa quidem, sed vestris victima sacris;
 Si qua fuit, vestro nata fauore fuit;
 Vestra, Maria, fuit, vestro sine numine clauda
 Ire salebrosum penna negabat iter.
 Penna procax, rigidi nimium mala penna cerebri,
 Morigera imperio sed tamen illa tuo.
 Virgineis anathema tholis votumq; perenne
 In decus ô nostre, fida ministra, Dea.
 Illam anima, tantæq; sinas vt baiula laudis,
 Quadrifidas orbis peruolet vna plagas.
 Vna ferat Mariam, atque vltra Garamâtas & Indos
 Celsa equitet nullum non aditura locum.
 Et terras superans, rutilis sese inserat astris,
 Dicta tamen memori paucula mente notet.
 Audi, penna leuis, nimis & temeraria penna,
 Penna omnes diras ebibitura meas.

*Si Maria infidam te lux conspexerit vlla,
Inferno, voueo, sis anathema Ioui.*

ELEGIA IX.

Votum Dialecticæ.

Limina sollicitus Sophiæ cum scandere vellem,
Vestibulo torpens pes stetit atque animus.
Obstupui, riguere comæ, caussa^{q;} requiro:
An torpedo citum fascinet vlla gradum?
Cum subito ante oculos auratâ veste refulsit
Virgo, Deam vulru, numen & ore ferens.
Ecquid, ait, vano frustra conamine tentas
Irruere in nostros, mysta profane, lares.
Si Sophiæ penetrare ardet sacraria virtus,
Quâ referes adytum clauis emenda tibi est.
Aurea quam cudit solers Dialectica clauem,
Hac sine ferrato ianua poste riget.
Nundina Diua forum Catuaci pandit in vrbe,
Inq; Aquicinctinis venditur illa scholis.
Exilio, grate^{q;} hilari depromo camœnâ,
Viribus emicuit spes rediuiua nouis.
In Labyrinthæos immergor conuena saltus,
Aesonidæ leuius fata dedere malum.
Nulla glomos Ariadna tulit, votum omnibus vnum.
Ire per ambigua limina caca domus.
Tum vicisse putant, fratres tum Palladis esse,
Et cerebro grauidi profilysse Iouis.
Dirior vnus erat mihi tauro & minotauro,
Omnibus & monstris vnus elenchus erat.

Vndique

Vndique cornutâ miserum me fronte petebat,
 Urgebatq; vagus ire redire vias.
 O quoties dixi, Vellem tibi Lerna malorum,
 Trux caput herculeâ comminuisse trabe!
 Vndique nassa pedes & retia tecta premebant,
 Et laqueus fallax, escaq; plena dolis.
 Nigram exertabat quantum canis Appula linguam,
 Crispataq; dabat nare cachinno iocos.
 Ridiculus stomachum mouit quandoque sophista,
 Et volui sacros igne cremare libros.
 Tum mihi supplicium flammâ soluisset elenchus,
 Soluere quem toties friuola cura fuit.
 Tandem animû rigido firmaui adamantem, cachinnos
 Atque iocos ferreâ spernere fronte iuuat.
 Ignea de celo luxit pharus, illa maleas
 Euriposq; vagos lux superare dedit.
 Euasi dubiasq; vias fluctusq; dolosos,
 Et portum adspicio calite tutus ope.
 Respice vota sacris qua pendent, Virgo, feretris,
 Verba, sed obsequio verba sacrata tuo.
 Verba, equidem fateor, sunt hæc, non mortua verba,
 Toto animo potitur charta animata meo.
 Totâ animâ potitur, totum me dedicat vni.
 Nil vbi iam reliqui est, postcere plura nequis.

ELEGIA X.

Votum Physicæ.

Diuæ, fauæ, Sophiæ Præses clarissima nostræ,
 Quoq; soles olim numine, Diuæ, fauæ.

Te duce victa meum mandit natura lupatum,
 Et patet indomitis ianua clausa seris.
 Illius aureolis ostentant atria seris, —
 Quidquid habet tellus, quidquid & orbis habet.
 Inuisa nulla oculos arcent penetralia nostros,
 Neptuni domus est nota Stygisq; domus.
 Calum adij, stellaq; vagas, & fixa coëgi
 Sidera sub numeros ire superba meos.
 Non opus aëria est imponere Pelion Ossæ,
 Mente polos licuit visere, mente Deum.
 Ultra etiam celos vacuum per inane Tonantem
 Quasiui, & reperi: non via facta via est.
 Omnia perlustrans vnam super omnia amavi,
 Nil tibi praposui composuiq; nihil.
 Vni cede Deo, cedent tibi cætera Virgo,
 Matre suâ melius nil Deus esse cupit.
 Virgo, cui saliunt festo mea pectora plausu,
 Hæc tibi erunt templum, cor erit ara tibi.
 Sic voueo, votiq; libens hæc symbola pango,
 Quæ tibi me nexu non moriente ligent.

ELEGIA XI.

Præsentatio B. Virginis.

Bruma pruinosos torpebat lurida canos,
 Atque pigro stabant flumina vincta gelu.
 Pallidus & Phæbus caudam metuebat aduncam,
 Frigore quâ rabidus Scorpis vrit agros.
 Præpete per vacuum raptor sublime volatu,
 Cum j, viâ fugiunt me quoque signa via.

Mox

Mox Solyma sistor celsâ peregrinus in vrbe,
 Quâ radiant sacra tecta superba domus.
 Necdum firmaram stabili vestigia gressu,
 Cum noua pompa ~~me~~ ante oculos.
 Progreditur niueâ vegeta^q, valens^q, senectâ,
 Augustâ regem fronte oculis^q, gerens.
 Roboreus validam fulcibat scipio dextram,
 Hac hilari grauitas non temeranda seni.
 Vestis erat qualem non dedignetur Apelles
 Fingere longæui Nestoris esse togam.
 Sacra velut quercus luco spectabilis imo
 Horrificis staret non violanda comis:
 Sic nemorosa seni, nulliq³ obnoxia ferro,
 Vestibat roseas barba verenda genas.
 Ponè subit coniux, canis licet obsita sacris;
 Virgineus nondum liquerat ora pudor.
 Si qua foret ruga, hæc illam quoque ruga decebat.
 Si quis erat neuus, causa decoris erat.
 Qualis Opem calum per florida rura trahebat,
 Cum noua, cumq³ recens condita terra fuit.
 Qualis cum primis arderent sidera flammis,
 Aurea Saturnus duxit ad astra Rheam.
 Qualis & ipse suâ gaudebat Olympius Herâ,
 Nequitijis etas dum negat alba locum.
 Fabula si qua potest veros tibi ponere vultus,
 Talis erat nostri pompa decusq³ chori.
 Parua sequebatur matrem vix trimula virgo
 Arripiens tenerâ pensile syrma manu;
 Vix signabat humum tenero pede, vix bene norat
 Quo librare potis mollia membra gradu.

At

Attamen illa meas rapuit tam parua medullas,
 Illa mihi penitas vsit amore fibras.
 Perq̄ mea aetherius subito liquefacta cucurrit
 Ossa calor: totum non nisi flamma fui.
 Qui frontis radij! quantum fuit instar in ore!
 Ipse suo attonitus Phœbus in axe stetit,
 Quadrupedumq̄, ferox vndantia lora retentans
 Igniuomo è curru defilisse velit.
 Nil mortale gerit facies dignissima celo,
 Clarius Erigones fulgeret illa loco.
 Leniter ad calum placidos tollebat ocellos:
 In tenero clausum pectore numen erat.
 Exsilienſq̄, foras blandè, sursumq̄, coruscans
 Astra sua & meritis non aliena petit.
 Palla decens humeros circumuolitabat eburnos:
 Mordebat castos zona pudica sinus.
 Candida vestis erat nullo medicata veneno,
 Contrà reor victas exubuisse niues;
 Vel cretam inuidiâ, vel lac mutasse colorem,
 Lilia vel foliis displicuisse nouis.
 Casariès per colla fluens humerosq̄, sinusq̄,
 Suaue iocos Boreæ deliciasq̄, dabat.
 Tenuia non adeò depectunt vellerà Seres:
 Non adeò bombyx tenuia fila trahit.
 Nec generosa truci dum Palladi certat Arachne:
 Qualibet aut fuso nata coloq̄, nurus.
 Sponte nec adscitâ voluit coma laude mereri
 Calum, Ariadneis dignior exuujs.
 Virgineis arguta rosis sacra tempora circum
 Florebat gracili texta corona manu.

Panxerat hanc illi genitrix de corde pudico:

Vnde innupta sibi mellificarat apis.

Ventum erat ad magni veneranda sacraria templi,

Fumat vbi eterno victima multa Deo.

Ardua surgebant gradibus ter marmora quinis,

Clara Carysteis marmora lecta iugis.

Egreditur mystes sacris penetralibus, & se

Visendum auratas praeiit ante fores.

Purpureo genitrix vultum depicta pudore,

Constitit, & roseis filia parua genis.

Pauca pater loquitur, multo sed pondere, verba;

Deuotamq; Dei consecrat obsequio.

Vix bene finierat solennia verba sacerdos,

Voceq; adhuc mutilâ dixerat, Illa mea est;

Emicat, & matri properans & suauia patri,

Et matrem & patrem gnata valere iubet.

Conscendit sublime adytum. Quàm brachia vellem

Auxiliatrici sustinuisse manu!

Sed pudor, & mœror, sed circum turba retentant,

Officiamq; viri Virgo modesta fugit.

Proxima iam templo steterat, iam proxima caelo,

Molliter & flexo poplite dixit, Aue.

Dixit Aue gratum mystis, gratumq; Tonanti;

Sed mihi sed reliquis, triste nigrumq; Vale.

ELEGIA XII.

Speçtat cœnam Virginis.

Vesper erat, curruq; auro flagransq; pyropo
Miscebat curis otia lenta suis.

Colla

Colla Phlegon, Pyrois iactant, Eous & Aethon
 Ardua flammium excutienda iugis.
 Soluere latranti dum fas ieiunia ventri,
 Atque suas poscit sobria mensa dapes;
 Esuriem pragnans vtero gestare videbar:
 Bos mihi non tantum luca fuisset onus.
 Nec tamen exanimis scintillas suscitatur ignis,
 Et cineres gelida frigora mortis habent.
 Spes mihi nulla super. Iam mucida crusta volebam,
 Ossaq; Cecropij rodere dura canis.
 Sed potius tolerare famem, letumq; Stygemq;
 Quam domina, certum est, relinquere tecta mea.
 Nos saturos semper quamuis mentimur amantes,
 Dura fames vrget, sed magis vrget amor.
 Vesper erat; nox atra humeros circumdata palla
 Spargere Lethæas mœsta parabat aquas.
 Aligerum cerno passim properare cohortes,
 Et Mariæ circum stare volare latus.
 Paruula mensa fuit, memori quæ condita cedro,
 Clauferat hanc tereti strenuus orbe faber.
 Pes gracili torno palmam simulauerat arte,
 Quam vernans hedera lambere iussa comæ.
 Hanc vbi solliciti medio posuere cubili,
 Excussosq; omni puluere munda stetit,
 Illi candidulos imponunt gnauiter orbes,
 Atque opus argute lintea picta manus:
 Pars sedem properant: mater cui Palladis arbor,
 Atque parens Ioseph, vt reor, alter erat.
 Pars nitidâ textum bysso puluinar adornat,
 Ne quid inurbane rustica ligna patrent.

Calatâ guttum defert cum pelue, manusq;
 Perfundit roseis angelus alter aquis.
 Alter habet nitidum puri mantile coloris,
 Tergeat vt digitos aurea Virgo suos.
 Hic niueæ Cereris satagit felicia dona,
 Aetherij plenum nectaris ille scyphum.
 Catera sublimi delabens athere turba,
 Virgineâ properat fercula digna fame.
 Sobria caelesti gaudebat mensa catino:
 Grata notat multus iussa minister hera.
 Sponte etiam volucris celer occupat impete nutus,
 Inuitatq; famem, sollicitatq; sitim.
 Chironomon dextrâ artificis circum omnia cursât,
 Hoc velit aut illud, quid velit illa, rogat.
 Quàm benè lacteolâ solers pincerna propinat,
 Atque iterum recipit cymbia pura manu!
 Chironomon placuit, placuit pincerna: sed vna,
 Vna oculos rapuit detinuitq; meos.

E L E G I A XIII.

Magnitudinem amoris in Deiparam testatur.

SI quanto, mea Nympha, tui miser vrar amore,
 Ardeat, & quanto fulguret igne iecur,
 Aurea vel Tullî, vel gemmea penna Maronis
 Scribere, vel Suada dicere linguâ queat,
 Et celo poterit stellas numerare sereno,
 Ducere sub signis astra superba suis:
 Vndisoni poterit pelagi dispescere guttas,
 Censor & immensi ciuibus esse maris:

Inq;

Inq̄ abaco steriles Libya describet arenas,
 Aëris imperium dum leuis Auster habet:
 Et folijs stirpem solers gentemq̄ notabit
 Frigore dum gelidos scorpio mordet agros:
 Hic fessos laceres calamos, tabulasq̄ Properti,
 Atque fatigatos, culte Tibulle, libros.
 Hic Veneris frater Naso balbutiat, infans
 Lallet, & ad cunas stridula lallet anus.
 Pocula qui Lethes vetuit te ducere, passer,
 Ebrius hic Lethes amne Catullus erit.
 Quæq̄ Cupidineis turba est prætoria castris,
 Militiæ frustra flagitet ara sua.
 Et glacies Venus est furtiui mater amoris,
 Ipse merum à Getico est axe Cupido gelu.
 Nemo meas flammæ, mea nemo incendia nouit:
 Non sata plebeiâ est arbore teda mihi.
 Nox mihi nulla adeo vecors dormitur inersq̄,
 (Aut lacrymis canitur nox scelerata meis)
 Quin decies, deciesq̄ tuum mihi nomen in ore,
 Pectore quin decies sculpirur, & decies.
 Lumina nam quoties somno delusa fugaci
 Aëra noctiuagum semisopita bibunt:
 Et quoties fessum latus, & languentia cogor
 In duro lassus voluere membra toro:
 Aera mihi quoties horas campana loquuntur,
 Quæ volucres Luna concomitantur equos;
 Ter IESV nomen, Maria ter dextera nomen
 Exarat; hæc penitis nomina scripta fibris.
 Te sine nec vigilo, sine te nec dormio: noctes
 Atque dies Virgo vindicat vna sibi.

ELEGIA XIV.

Virginem morituro filio occurrentē sequitur.

Eheu! quos elegos, vel quos lamenter iambos?
 Subsidunt elegi, torpet iambus iners.
 Ostentum perferre nequit, monstrumq; doloris:
 Imbelles queritur clauda Elegia pedes.
 Ipsa Sophocleo quamuis subnixâ cothurno
 Melpomene tragicis non ferat hoc humeris.
 Nympha mea (ô tellus, ô sidera! fundite riuos:
 Fundite funerea quidquid habetis aqua)
 Nympha mea indignos plorat miseranda dolores,
 Flammeoli pereunt præ lacrymis oculi.
 Quin ego te plorare veto, frontemq; sereno?
 Argumenta tui iusta doloris habes.
 Non ego te plorare veto, plorabimus ambo:
 Sapè solet leuior mutuus esse dolor.
 Heu! tuus, heu! Iesus fœdâ trabe scandit onustus
 Caluarie montis sanguinolenta iuga.
 Quin mœstas oculi pluuias, nymbosq; cietis?
 Audiat hæc durus Caucasus, illacrymet.
 Aut Niobe rursum montem exuat, aut noua terris
 Marmoreis fundat flumina visceribus.
 Ite humiles lacrymæ, totum perfundite vultum,
 Legitimus vobis alueus esse negat.
 Agmine non certo discurrete, frangite ripas:
 Lege caret facinus, lege dolor careat.
 Post lacrymas pluat vndisono mihi sanguine vultus:
 Sanguis vbi deerit, ipsa medulla pluat.

Sed

Sed quid ago? ruit, ecce, ruit, ruit obuia nato
 Mater: in amplexus illius ire parat.
 Heu caue! Nympha caue: mordaces respice spinas,
 Quæ terebrant gnati dilaniantq; caput.
 Os prohibent ori coniungere, labraq; labris,
 Horridaq; intentant spicula; Nympha caue.
 Tecta luto facies, & sputo est obsita: nullum
 Nullum repperient oscula vestra locum.
 Quid ruis infelix? vide sis vt torua satelles
 Sauiq; contuitur, perdere teq; cupit.
 Vincit amor: sequimur: signare nouissima verba,
 Et memori penitus sculperet corde iuuat.

ELEGIA XV.

Mater Virgo adstat morienti filio.

TEn' ego, te mea lux infami sub cruce stantem,
 Vnigenæq; inter funera mœsta Dei
 Vidissem incolumis? potius mihi terra dehiscat,
 Et disrupta voret vile cadauer humus.
 Montibus, aut seuis me rapibus obruat antè,
 Oceaniq; imis mergat & antè vadis.
 Caucaseo in saxo me deliget antè, volucres
 Vt lacero exsatiem corpore, numen atrox.
 Hospite me tristi latetur Cerberus, antè
 Quàm videam lacrymas, mellea Virgo, tuas.
 O cauea immanis, dirum & ferale theatrum!
 Digna Thyestæas scena referre dapes:
 Aut quales epulas coxit Philomela marito,
 Viscera dum Tereus manderet ipse sua:

N 4

Aut

Aut natos Medea tuos, dum patris in ora
 Iactasti, & rabidâ viscera fracta manu:
 Andromachenq; agram, quando Astyanacta parabat
 Turribus è patrijs præcipitare Ithacus:
 Hippolytum lacerum, atq; iterantē vulnera Phadrâ,
 Et tragicum quidquid barbaricumq; sonat.
 Nil atrox aded, infandum, crudele, nefastum
 Vlla dedit populo scena, nec vlla dabit.
 Non Maro describat scelus hoc, non pingat Apelles:
 Non umbram sceleris ducat hic, ille canat.
 Cedite Pierides, tuq; ô formosus Apollo:
 Hic tacet elinguis tibia, muta tuba est.

ELEGIA XVI.

Condit Mariæ tumulum.

Magnū opus aggredior. diuig; hominesq; fauete.
 Huc ades aligeri turba ministra chori.
 Consilio auxilioq; tuo caussa indiget & res,
 Vt statuam Domine busta suprema mee.
 Mausoli fido coniux bibit ore fauillas
 Coniugis immergens viscera visceribus.
 Barbaricum auersor facinus: meliora fuere
 Albanis quondam, viua sepulchra, canes.
 Nec placet aërij moles sacra Mausolei,
 Quam celebrat priscis garrula fama libris.
 Quem iuuat in vasto corpus tumulare sepulcro,
 Hunc tegat in vasto turpis Atlante specus.
 Vrna modesta meam tegat & generosa Mariam,
 Sit bustum frugi, qualis erat thalamus.

Sex

*Sexpedibus surgat terrâ sublimiùs, octo
 Porrigat in longum, tres latus omne premar.
 Non vario saxo aut emblemate vermiculato
 Detineant oculos busta superba meos.
 Virgineo Nympham decet intactoq; alabastro
 Condere, quod mundâ terserit arte manus.
 Exaret & paucos sapienti dextera celo
 Innupta versus Palladis; imò meos:
 Hic Virgo Materq; iacet, Regina Deorum:
 Non iacet hic, GNATI regna paterna tener.
 Dein tria subiiciet tenuis mihi verba character,
 Susius hoc Mariam composuit tumulo.*

ELEGIA XVII.

Tumulum Mariæ corpore destitutū offendit.

*S*omnus ab exequijs reducem me fortè tenebat:
 Optabam votis mille redire diem,
 Phosphoron hortabar pigrū increpitaret vt agmen,
 Tardigrados luna precipitaret equos.
 Nec passus dormire nigras clamosior horas,
 Nec Phæbum in rutilo stertere chrysolitho,
 Huc ades, huc, Phæbe, huc, iterās, oculoisime Phæbe,
 Ad Domina tumulum currere flagrat amor.
 Audijt, & foribus solito properantiùs exit
 Aurora inuadens proxima regna suis.
 Exsilio è thalamo, fidamq; in pyxide nardum
 Inq; onyche Assyrium congero malobathrum.
 Crystallo innubi condo noua balsama, Idumes
 Rorisfluis nuper balsama lecta iugis.

Textilibus stipo calathis violasq; rosasq;
 Quas impolluto messuit vngue manus.
 Currere pes gaudet, manus ardet inungere Nymphã,
 Floribus & tumulum spargere cinnaméis.
 Ver corpus teget omne. illos paradisus honores
 Non habuit, tellus dum noua virgo foret.
 Egredior tectis pedibus talaria neçtit,
 Atque suas alas dat mihi castus amor.
 Virginis ad tumulum stabam, niueumq; recludens
 Marmor, rupigena marmoris instar eram.
 Heu! mea Nympha aberat, neque passa est mortua
 nostro
 Officio exuias obsequioq; coli.
 Tum propè pœnituit culpasse illius amores,
 Quæ tumulum extincto præbuit ipsa viro.

ELEGIA XVIII.

Infanticidium.

Quæ fuit illa dies, quàm terro pasta veneno
 Cui venus atrato syrmate amicta præit,
 Cui croceos renuit Aurora effundere crines,
 Squelida tristitia nubibus ora tegens!
 Illeso nequijt quam sol adducere curru:
 Aurea nam primo limine fracta rota est.
 Feruidus immani Phœbus candescit ab irã,
 Atque deos omnes deierat atque deas.
 Tum claudus Vulcanus erat, tum crure dolebat,
 Vix Steropem è lecto suscit at igniuomo.
 Ille rota vulnus generoso inuoluit in auro,
 Plaga cicatricem donec adulta ferat.

Horruit

Horrui^t infamem Phœbus conscendere currum,
Atque Thyestæas mallet adire dapas:
Torpescitq³ Phlegon, Pyrois, Eous & Aethon
Gemmifero subter procubuere iugo.
Dumq³ parat reditum, dum frena vndantia stringit,
Orbitâ ab assuetâ dum reuocantur equi,
Miles adest, miles, duce qui Busiride dignus
Humano violet sanguine templa Deûm:
Quiq³ adytum Solymæ cunctis venerabile terris
Pontificum vinclis desecret atque nece.
Ille manu librat balearis pondera fundæ,
Præpete huic pennâ tortilis hasta volat.
Quadrupedumq³ ferox mœstos quatit vngula cãpos:
Et pede lactentes irâ molit segetes.
Quaquâ iter est, campi latè vastantur & agri,
Horrisonoq³ caret funere nulla domus.
Si quaparens natum fidis animosa latebris
Abdiderit, fracto prima ruit iugulo.
Inde subit tacitis latro trutulentiôr antris,
Rimatur ferro, querit & igne viam,
Atque tenella ferox allidit corpora terræ,
Spargitur in durum sacra medulla solum.
Est pede qui teneros apprehendens ventilet vno
Parietis vt durus conterat ossa lapis.
Diuulsi hacillâ iactantur parte lacerti,
Crurapedesq³ aliò dilaniata volant.
Lacteolumq³ rotatur humi caput, & vaga laget
Busta pÿs genitrix sanguinolenta genis.
Iam trepidis ductor portis admouerat agmen,
Siluestriq³ videt valle latere casam.

Mopsulus

Mopsulus ad matris necebat brachia collum,
 Pinguiculis vrgens vbera nota labris:
 Irruit huc miles frustra latrante Lycisca,
 Eruat vt matris pignora cara sinu.
 Illa sed infracto contrabellatur amore,
 Opponitq; truci pectus inerme neci.
 Barbarus infesto costas mucrone terebat,
 Perq; tua matris viscera, nate peris.
 Corpora bina vnum potuit pertundere ferrum,
 Morsq; eodem rapuit vulnere seua duos.
 Heroum facinus rabidus patrarat Apella,
 Flagitet vnde suum premia lauta ducem.
 Iam labat assiduo conuulsus ab ariete murus,
 Nudantur pavidis mœnia parua viris.
 Iam rabies fera corda acuit, iam fulgurat ensis,
 Ebriaq; è Stygio flumine tela furunt.
 Agmina rara virum tetro stridunt vlulatu,
 Nec bellare pares, nec sua damna pati.
 Femineæ horrescunt acies, dux femina belli:
 Vincere, vel victas vnica cura mori.
 Iamq; nouem menses, iam dira pericula partus
 Et rediuiua suo flumina lacte mouent.
 His grassatur amor telis, his vincere tentat,
 Et quacunque potest feruidus arma mouet.
 Dum soboli mortem violentus latro minatur,
 Scuior armato femina lesa viro.
 Sed frustra æratis mulier concurrere turmis
 Audet, & infestâ cuspide victa cadit.
 Vndique funesti cumulantur stragis acerui,
 Sanguineoq; fremunt compita operta mari.

Nulla

Nulla deest facies, non vlla furoris imago,
 Tartareum nostro regnat in orbe chaos.
 Victor io cantans puerorum sanguine potus,
 Figit Idumæo grata trophæa duci.
 Quid iuuat innocuo lauisse in sanguine Bethlem?
 Dedere quem morti queritis, ille fugit.

ELEGIA XIX.

Mariâ rogat vt sibi adsit vltimâ mortis horâ.

TVnc vbi feralis miserum me lectus habebit,
 Vltima cum fugiet solis & vmbra mihi;
 Cum furians telum crudeli cote acuet mors,
 Hauriat vt pectus cuspis acerba meum;
 Et ferus exsuccos morbus populabitur artus,
 Exsanguemq; vret semiputremq; cutem;
 Dum facies mæstum gelido sudore liquescens,
 Lethæo implebit flumine vtrasque genas;
 Cum viduata suo liuentia labra corallo
 Funereo pinget rapta fauilla rogo;
 Horrendum dentes quando stridore fremiscent,
 Et lacrymis murmur tristius ore dabunt;
 Solq; meus nebulis oculus noctescet amaris,
 Iamq; aderit tenebris mors adoperta caput;
 Tu mihi tum Virgo caelesti lumine cincta
 O propior mæsti fulcra tuere tori,
 Et mortem increpita, ne nostro fortè tyrannus
 Longius insultans gaudeat interitu.
 Mollia dic iaciat non vllò tincta veneno
 Spicula, Nesselâ non saturata lue.

Hor-

Horrendum, infandū, immane, insuperabile monstrū,
 Tartareum pedibus contere Leviathan.
 Et piceo cogas Ditis se mergere cœno,
 Ne premat innocuum bellua dira latus.
 In gremium, inq; sinum merget se præpete pennâ,
 Miluorum insidias ægra timens anima.
 Hic castra, hic acies certa, hic victoria regnat:
 Magnanimum calis, io triumphet canam.
 Illaso quisquis Mariæ deuinctus amore est,
 Occupet intrepidus sidera; tuta via est.

ELEGIA XX.

Absentem quærit.

Nympha abijt secumq; meos abduxit amores:
 Atque vnâ Charites, vnâ abiere ioci,
 Et lepor, & veneris vernacula turbapudicæ,
 Risus, & Hybleis gaudia cincta rosis.
 Me ferrugineus dolor obsidet, & mihi lentè
 Iliæ mœroris terra rubigo comest.
 Larua mera, & sceletus, Pharijs aptissima mensis
 Ossa errant tenui circumamicta cute.
 Non macie morbus, non febris frigore vincat,
 Morsq; magis vegeto picta colore rubet.
 Nixq; manus ipsa est, nix est ipsissima vultus;
 Cuncta hiemant tristi torrida membra gelu.
 Non ita dum canis errat Capricornus in agris:
 Ambulat & gelide marmora Ianus aquæ.
 Pigra negant glebas perfringere plaustra Bootæ,
 Atque suam metuunt sidera mœsta famem.

Hispidâ

Hispida quã mihi mens glacię riget, & negat horrida
 Alterius flammis igne calere nouo.
 Si totum patrijs pondus profuderis in me
 Nata tibi patrijs tela, Cupido, fotis,
 Atque faces tedaſq; omnes; Paphos atque Cythera
 Calua ſtet, attonſis Idaliũq; comis.
 Et glacię, & marmor ero, ferrũq; chalybſq;
 Frigidior brumã, torpidiorq; hieme.
 Mulciber ignitis iritet follibus Aetnam,
 Et cogat flammã ei aculare ſuas,
 Trinacriam ſuperet, terras pelagũſq; pererret,
 Igne ſuo calos terreat, igne deos.
 Laſſus & Enceladus latus hinc, latus inde volutet,
 Intimaq; & mentis viſcera concutiat.
 Me totum iratã quamuis immerſeris Aetne,
 Frigus ero Arctoum, Sarmaticũq; gelu.
 Non roguſ Oetaus congeſtis vndique ſiluis,
 Herculeo maior feruidiorq; rogo,
 Vel tenuẽm noſtris ſcintillam accendere fibris,
 Vel ſummã potis eſt ſtringere ab igne cutem.
 Dum meus ignis abeſt, fruſtra tua dona Prometheuſ,
 Quãq; ferunt miris furta liiſſe modis.
 Heu vbi Nymphalates? quã ceca cubilia celant,
 Teq; modò eripiunt, ò mea vita, mihi?
 Dic vbi Nymphalates? contemnã Gorgoniſ angueſ,
 Flammanteſq; tuos, ſi qua Chimera, globos.
 Heſperidũq; draco virus ſi colligat omne,
 Inq; meã exoneret liuida colla necem.
 Ibo tamen, Nymphãq; petam. Funeſta ſatelles
 Non mouet Aetã, vnaq; flamma bouiſ.

Sus Erymanthis erret seuissima siluis,
 Et Nemeæ rabies deserat astra leo.
 Quæq; cedro replent medicatos nomina libros,
 Persephones fastis nomina digna legi.
 Tergeminus Geryon, viuax Antæus, & ipsa
 Marcida de Stygiis foeda tyrannis aquis,
 Occurrant frustra frustra; repagula figant:
 Ibo per insanum sanguinis Oceanum.
 Prò vbi Nympha lates? si quid malè prouida dixit
 Lingua tibi, linguam funditus eruito.
 Si patrare oculi crimen potuere procaces,
 Cum neruis oculos exime, cum cerebro.
 Si manus est meditata nefas, si dextera nequam.
 Oblita est leges, & tua scita, pudor;
 In Phlegethontæis candescat lamina flammis,
 Quando suos æstus horret & ipse Phlegon.
 Illa cutem exurat, carnem populetur & ossa,
 Atque truci feruens igne medulla fluat.
 Supplicis ne pone modum: grassetur in imis
 Flamma fibris, Stygio ferueat igne ietur.
 Te modò conspiciam, & roseos contempler ocellos,
 Flamma mihi placidi roris adinstar erit.
 Tu mea dispensas fatalia stamina, Virgo,
 Et mea ducuntur pollice fila tuo.
 Supplicis ne pone modum, vitæq; necisq;
 Arbitra, te penes est funeris vrna mei.
 Nympha redi: aut mea te quæret per tesqua, per astra
 Mens animi, corpus vile cadauer erit.

ELEGIA XXI.

Virginem B. Ignatij Loiolæ conuersionem
acu depingentem inuifit, ab eaque ad fe-
ctandum Ignatium inuitatur.

Terna mihi Parca voluebant pollice lustra,
Iamq; colus solida concutienda manu,
Littera Pythagoræ bifido celeberrima ramo
Anxia diuersum quando aperibat iter;
Iactabar dubius nunc huc, nunc promior illuc,
Quale oscilla leues dant agitata iocos.
Sic ubi fluctifonis bellatur miles in armis
Hippotadæ aduersâ prælia fronte gerens,
Nescit nauta cui, cui nauis obediat vnde,
Nulla iuuare potest anchora iacta ratem.
Dum dubius raptor, partes dum vexor in omnes,
Hippolytiq; vagis mens agitur equis;
Vt submorose aduentare crepuscula noctis;
Ad roseum Matris me iuuat ire torum.
Egredior sponsamq; auidus, dominamq; requiro,
Quæ mi Ariadneæ stamine pandat iter.
Inuenio doctâ meditantem emblemata bysso,
Aurea quæ nequeat pingere Pallas acu.
Ardebat rutilus flagrans Loiola sub armis,
Gallicaq; arcebat mœnibus arma suis.
Sublicium qualis pontem complexus Horati,
Tota acies vnus castraq; miles eras.
Sic patriæ vallum stat, ferrea fulmina spernens,
Quæ vomit Aetnæis machina fœta globis:

O

Dum

Dum maiora Deo placuit disponere fata,
 Militiaq; sacra destinat esse caput.
 Bombycis niveo dein vellere conopæum
 Scripserat artifici docta Maria manu.
 Hic iacet, & lecta ossa videt, videtq; dolorem,
 Nec medicas ferras barbaraq; arma timet.
 Emicat è celo lux aurea: foeda pruina
 Diffugit, ad superos castus anhelat amor:
 Et Veneris puer alatis fugit ocyùs Euris
 In matris gremium mergitur, inq; sinum.
 Infestis metuit caput obiectare periclis,
 Horrida in hostili viderat arma toro.
 Tum Pluti rabiosa sitis torpescit habendi,
 Seq; regi patitur irrequietus hydrops:
 Aurea regna Tagi, Pactoliq; aurea regna
 Veliuola cernit ludibrium domina.
 Fumosa ambitio, lauro qua pascit amarâ
 Semper ieiunas omniuolaq; animas,
 Quæ fuerat soror antè, & collactanea quondam,
 Quodq; suo iactat Iuno fuisse Ioni,
 Horrendum infrédens Stygias commigrat ad vndas,
 Purpureas piceo tingit in amne togas.
 Vnica pauperies, & grata pedissequa matri
 Et IESV nutrix officiosa placet.
 Exuperans celsi Serrata cacumina montis
 Excudit ex humeris vile Cratetis onus.
 Iam video Solymas populi feruere tumultu,
 Lunatosq; duces circumequitare domos:
 Voce suâ strepitatq; loquax & garrula byssus,
 Exanimumq; nihil viuida fingit acus.

Hic

Hic Loiola mei pœnas comitatur IESV,
 Tota ei sanguineis est via strata rosis:
 Seu qua Gethsemani Cedron deducit ad hortos,
 Seu qua Anna & Caipha stat scelerata domus:
 Et videt insani pratoria dura Pilati:
 Quæ fuit Herodis mimica scena, videt.
 Portag₃ Caluarie pandit malefausta theatrum,
 Quale Thyestee non meruere dapes.
 Virgine de saxo spectat venerabile bustum;
 Fixag₃ non vno sacra trophæa loco.
 Quid video? immitis nodoso stipite miles
 Imminet, ac tenerum tundit utrumque latus.
 Sic decuit signare tui vestigia Christi
 Loiola, & madidas sanguinis ire vias.
 Non hæc meta tibi, non summa est creta malorum;
 Vincula sed patrijs sunt fabricata focis.
 Ipsa truces cudit male cauta Hispania boias;
 Et Salamancæ tibi turbida carcer erit.
 Hæc ibi perlegi spiranti animata colore,
 Quæ Mariæ insolitâ scripserat arte manus.
 Cetera defectis nequij supplere lacunis
 (Namque hic Dædaleam Virgo reliquit acum)
 Discere plura avidus, tum dicere plura parabam:
 Sperabam solidâ me potè nocte frui.
 Illa sed arrisu blando solata clientem,
 Tutus, ait, votis hic tibi portus erit.
 Loiola pete sollicitus, seuasq₃ procellas
 Sperne, sub hac stabit rupe animosa ratis.
 Tertius in roseis tibi cùm senarius annis
 Floruerit, vernus pinget & ora color;

Arma mihi, arma meo deuota accingere IESV,
 Tartareasq; acies sterne, Stygemq; doma.
 Pulueris expertem non carpet dextera palmam,
 Sanguine te cinget picta corona tuo.
 Quaq; minus metues sinuosa pericula fraudis,
 Tela Syracosii perpetiere senis.
 Tu ne cede malis, sed contra audentior ito:
 Ipsa adero.

ELEGIA XXII.

Ioannis Austriaci victoriam Actiacam ope
 Virginis partam canit.

M Orbifer autumnus, pomis redimitus & uuis,
 Nubilaq; & tristes ore vomebat aquas,
 Inq; iugo Libra steterat rota feruida solis,
 Et semisse pares carpserat hora dies.
 Necdum Aurora suo crines nodarat in auro,
 Culta nec ad speculum candida forma deæ:
 Sanguineus Mauors rutilus feruebat in armis,
 Letifera quatiens tela cruenta manu.
 Aeratumq; acuens Neptuni cura tridentem,
 Cerula in Actiacis frena lauabat aquis.
 Sternitur aduersis subito cum classibus equor,
 Et mare veliuolum pinea silua tegit.
 Liuentes Nereus humeros gemit, & malè dorso
 Tot validas vrbes sustinet & populos.
 Gens Otomanigenum, scopulis & syrtibus orta,
 Excisa è Geticis pectora marmoribus,

Exultat

Exultat bimari tandem eluctata Corinθο,
 Aeole leta tuas non valuisse minas.
 Ingrediturq; ferox, tonsisq; frementibus vrget
 Importuna negans verbera ferre salum.
 Obuius Hesperijs miles properabat ab oris,
 Quem sacro adoptarat fœdere Roma potens.
 Martia corda virum, vitam pro laude pacisci
 Vna salus: vitæ prodiga turba ruit.
 Hos agit Austriacus, Regum genus, inclyta virtus,
 Victoremq; hilari præscius ore gerit.
 Ille iubet Christi q; mei Mariæq; tropæum
 Fulgere signa suæ præsidiumq; rati.
 Perge Deum cura, & celeri petere in gē palman,
 Inuigilant rebus astra secunda tuis.
 Cornua rauca canant, accendant classica Martem,
 Deficiat pauido territa luna metu.
 Spicula Partha micant, Hispana q; tela coruscant,
 Et tonat ignitis machina ahena globis.
 Eripuere diem tetrâ caligine nubes,
 Et glomerat densas plumbea grando neces.
 Tum laceris volat huc illuc victoria pennis,
 Et cui se credat anxia querit iter.
 It clamor celo, gemitus fremitusq; cadentum
 Ipsa procelloso perculit astra metu.
 Trunca virum rapido voluuntur corpora fluctu,
 Seminecesq; alios vnda cruenta rapit.
 Hic studet hausturis emergere gurgitis vndis,
 Ferreaq; incusans numina sorbet aquas.
 Ille fugit chalybemq; trucem flamma q; volantes,
 Inq; mari leti est pallida strata via.

Perq̄ suum fortuna volat temeraria regnum,
 Sanguineq̄ humano fors temulenta furit.
 Cùm Maria astriferis delapsa à sedibus, adstat
 Austriaci socios voce manuq̄ monens.
 Te penes est, inquit, liquidis victoria campis,
 Hunc mimio & cocco fastibus adde diem.
 Iamq̄ tuo capiti naualis plexa corona est,
 Innubi & cyano carula texta chlamys.
 Dixerat & Luna radios Solisq̄ retundens
 Luce suâ, nebularum explicat omne chaos.
 Sanguineâ Hesperius dum ductor fulminat hastâ,
 Virtutisq̄ ardet premia ferre sua:
 Transfugit Oceanus Turcis famulatus iniquis,
 Aeolus Austriaci vertit & arma Ducis.
 Militat & pontus, nobis & militat ether,
 Nec natura suæ fræna retractat hera.
 Nox Otomanigenas furuis amplectitur vlnis,
 Nec finit Austriacas tela ferire rates.
 At formosa dies roseo depicta colore,
 Austriaco arridens laureaserta parat.
 Quâq̄ tonareptagâ, quo vulnere sternere naues,
 Quâq̄ latus nudet barbarataurba, docet.
 Ipsa præit Virgo, non Gorgone cinctâ Meduse,
 Sed iaculans radios ignea tela suos.
 Hos contra non stare oculi potuere, animiq̄,
 Quamq̄ fugâ querunt, fugerat antè salus.
 Victor Io resonat, Maria solennia pangens
 Verba, perennanti dona adamante vouet.
 Sic mihi tu Virgo roseis allabere pennis,
 Si qua flagrent terrâ prælia, si qua mari.

ELEGIA XXIII.

D. Mariæ Virgini Aspicolli.

Collis iners, asperq; iugo torpebat acuto,
 Quæ prope semianimes Demera voluit aquas.
 Liber & alma Ceres, fugiebat inhospita tecta,
 Non Dryadum quercus creuerat apta domus.
 Repebant tremulo per humum virgulta pauore,
 Ad Boreæ primas interitura minas.
 Dum tamen excelsos cali circumambulat orbis
 Nympha mea, & sedes lustrat amica suas,
 Quæq; Arabum casto sudent altaria fumo,
 Quæis Triuiæ cedant templa superba deæ;
 Sichemium flexit oculos: damnataq; flammis
 Virgulta hospitium deligit ipsa suum.
 Hic, ait, hic olim domus & sublimia crescent
 Delubra innumeris prodigiosa modis.
 Austriacum genus, & nostri sanctissima cura,
 Illius Albertus strenuus auctor erit.
 Sic ait, & sacram sibi quercum dedicat vnâ,
 Vna erat, & propè iam mortua quercus erat.
 Sed rediuiua modò Hesperiam peruadit vtramque:
 Aethiopaq; ferax numinis arbor adit.
 Frustula parua sibi Regum decerpere fastus
 Gaudet, & in vultus ligna animare Deæ.
 Sic Maria imperium ac regnum complectitur omne,
 Et medicam toto porrigit orbe manum.
 Ast propriam Sichemi sedem fidamq; locauit,
 Quæq; supra reliquas esserat vna caput.

O nimum nimumq³ potens regina Deorum,
 Obsequitur frenis terra polusq³ tuis.
 Hic sterilis nuper collis, saltusq³ malignus,
 Mitibus effundit germina culta iugis.
 Hic Panacea viret, cuius medicina dolori,
 Dictamnūq³ fibris vellere tela potens.
 Phœbigena, & Phœbus gaudent submittere fasces,
 Pharmaca vbi facili dat mea Virgo manu.
 Illa catenata dissoluit vincula lingue,
 Flexanima rautus vincat vt ora Deæ.
 Illa facit, surdus vocum vt commercia norit,
 Atque sibi gratos combibat aure sonos.
 Sopitasq³ faces oculorum suscitât illa,
 Noctē suâ cecus iam caret & tenebris.
 In mortis regnum dominam gerit illa deamq³,
 Et Stygio prædas eripit illa deo.
 Ponere cuncta suo nitat miracula vultu,
 Ilias hæc esset longior Iliade.
 Hic erat Elysiūm, nuper violaria cali
 Hic mihi spirabant, deliciasq³ dabant.
 Presentem licuit quando mihi visere Diuam
 Inq³ sinu Domine condere vota mee.
 Non ita nectareum mel felix sudat Hymettus,
 Quando thymos inter dulce susurrat apis;
 Vt silua hæc quondam vecordibus obsita dumis,
 Sed modo melliflui nectaris imbre madens.
 O mihi si liceat Diuos placare sinistros,
 Meq³ sinant tutâ sidera pace frui:
 Non ego defuncta properabo visere Romæ
 Funus, & egestum vile cadauer humo.

Siche-

*Sichemium molibor iter, Nymphæq; pudicæ
 Perdius & pernox sollicitabo fores.
 Quæ modò Nymphæ meam circumfert vnda carinã,
 Utq; gemit decumo vortice quassaratis,
 Excelsò de colle vides, ne negligè ventos
 Comprimere, vt placidâ stet mihi fronte salum.*

ELEGIA XXIV.

*Infantiam pueruli IESV in tabula pictam
 contemplatur.*

N*Vper Virginei dum lustro altaria fani,
 Blandè oculos tenuit viua tabella meos.
 Hortus erat Charitumq; domus, Floreq; voluptas,
 Elysium posset qui superare nemus.
 In medium herbofo surgebat cespite cliuus,
 Quem vario ardebat pingere flore venus.
 Hic augusta meæ dominatur gloria Nymphæ,
 Ardua florenti vertice Diua sedet:
 Inq; sinu puer, ille puer, puer aureus ille
 Blanditia sq; matri mille iocosq; facit.
 Vbera dum prensat manibus, dum blandus inhaeret,
 Indicat & iuris solius esse sui,
 Et labra dum labris iungit, fronti q; genisq;
 Osq; suum matris sculpsit in ore suæ,
 Cinnamæamq; comam digitis dum peçtit eburnis,
 Et labyrintho fedulus orbe rotat;
 Aureis vt mater, gemmeis vt ridet ocellis,
 Aurum oculus parum, lucida gemma oculus.*

Tum pomum ostentat, pomum ridebat & ipsum,
 Tum de pampineâ pensile vite merum.
 Proxima palma hilares diffundit prodiga ramos,
 Admonet & fructus carpere leta suos.
 Hinc tremulâ legit illa manu, mera sacchara IESV.
 Paruulus exultans munera amica rapit.
 Interea emergens siluis lustrisq; ferarum,
 Mel cui siluestre est atque locusta cibus,
 Adrepit tandem hirsuto vestitus amictu,
 Deliciasq; suas basia nota petit,
 Et niueos iacet ante pedes, blandisq; labellis
 Mulcet, & hinc nectar sugit & ambrosiam.
 Erigere ô vates, ô magni praca Tonantis:
 Iudæa quondam terror & orbis eris.
 Herodis rabidas flammæ moderabere amoris,
 Vna tamen pellex, demeret vna caput.
 Incestis mulier quando furit ieta sagittis,
 Non opus est diris, non opus est furijis.
 Ipsa solum celumq; mouet, rabidumq; Acherontem,
 Et superat Stygijs edita monstra plagis.
 Vt fidum antepedes IESVS conspexit Achaten,
 Annuit & lusus excijt atque iocos.
 Luditur: ast caeco fallit pictura recessu,
 Ceteraq; arcano sunt cooperta pepto.

ELEGIA XXV.

Pastores vt Virginem mox à partu inuiferint.

Incluta se quantum iactauit gloria Nympha,
 Cùm puer immundo vagijt in stabulo!

O honor! ô Deus ipse! Dei Mariæq₃ propago!
 Est pater ille tuus, mater & ista tua est?
 Vix egressus erat castum penetrare parentis,
 Lactea vix pannis membra reuincta suis:
 Sidera sollicito sudant operosa tumultu,
 Sedibus & vellent exsilijse suis;
 Vt Domini ad cunas famulum exercere laborem,
 Utq₃ aliquo possent fungier obsequio.
 Aligerumq₃ cohors, pratoria turba Tonantis,
 Pendula in auratâ nube corusca micat.
 Orpheaq₃ & doctum vincunt Amphiona cantu,
 Stabant attonitis flumina vorticibus;
 Nutabant dubia frondoso vertice silvæ,
 Iam facunda suâ sede migrabat avis.
 Prima tamen Superum, Pastores, cura fuere,
 Quos vigil exercet nocte dieq₃ labos.
 Labitur è celo rutilis caducifer alis,
 Dexterâ perpetuæ symbola pacis habet.
 Attonitosq₃ iubet mentis sedare tumultus,
 Combibere & totis gaudia pectoribus.
 Bethlemico in stabulo Regem vagire Deumq₃,
 Qui gerat inuictâ sceptrâ timenda manu,
 Sternat vt Abramidum pedibusq₃ perambulet hoste,
 Soluat & indigno colla subacta iugo.
 Illicet exsiliunt, properant sua munera Regi,
 Rustica quæ potis est suppeditare penus.
 Arripit hic calathum, niueo qui vimine textus
 Chloridis herbose depopularat opes.
 Sed rogat hunc alter socios coniungere gressus,
 Vt releuent noctis mutua verba metum.

Cruda

Cruda seni viridisq; inerat, nec auara senectus,
 Multa olli volucrum turba coempta domi.
 Huic cauea ex humeris vallo dependat acerno,
 Mellifluumq; melos garrula cantat anus.
 Xœipe nouum blaso decantat psittacus ore,
 Xœipe nouum reddens amula pica sonat.
 Hic gerit autumnu curuato vertice gazas,
 Alternisq; sedet flaua Ceres humeris.
 Lactentesq; ferunt vitulos, tenerasq; capellas,
 Veruecesq; grauis quos bene farcit adeps.
 Vt venere, loci radiosq; hausere coruscas,
 Implentur toto rustica corda Deo.
 Fistula suauiloquis resonat compacta cicutis,
 Pindaricum sterilis vincit auena melos.
 Vtre suo carmen quis nescio Mopsus anhelat,
 Melpomenes cedat tibia victa loco.
 Tibia nec deerat, quâ non crinitus Apollo
 Blandius inflato pectore carmen hiet.
 Altera pars choreas varium modulatur in orbem,
 Et circum cunas pastor anusq; salit.
 Tum genibus nixi depromunt rustica dona,
 Et pueri plantis oscula leta ferunt.
 Vota precesq; iterant; Da fortunare penates,
 Fundatamq; nouâ crescere prole domum.
 Ne lupus in nostrum ruat insidiator ouile,
 Nec rodat scabies pernicioosa gregem.
 Annuit, & placido subscripsit murmure votis,
 . . . . .

ELEGIA XXVI.

Adstantem cruci Matrem describit.

Quid trepidas calame, & toties diludia poscis?
 Hæc quoq; septa animo sunt penetranda tuo.
 Pallida describat & lugens nenia matrem,
 Dum nati infamem constitit ante crucem.
 Mœsta cadauereo pallebant ora colore,
 Liuida pingebat mortis imago labra,
 Exanimes oculi lacrymarum rore madentes,
 Nubila frons, fluxum & triste supercilium.
 Molliter in lauam vergebat languida ceruix,
 Flens quoque: non ficti signa doloris erant.
 Non laceri vacuum sparguntur in aëra crines,
 Non frons assiduis planctibus icta sonat:
 Sanguineo sulcos riuo non effodit unguis,
 Non arat infesto vomere dextra genas:
 Non collisa manus, non brachia iacta per auras
 Turpia feminei signa doloris habent:
 Non iuuat insontes rabide discerpere vestes,
 Non laniat pectus sanguinolenta manus,
 Non onus exanimum famulantibus incubat vlnis,
 Inq; sinu alterius semisepulta iacet.
 At non mentiti gemitus, suspiria vera
 Erumpunt imis pectoris è latebris.
 Vuidulisq; oculis animi testata dolorem
 Heret in infami barbaricaq; cruce.
 Hic oculusq; animusq; habitat, diuellere frustra
 Fata instent. fatis fortior obstat amor.

Cor-

Corpore quot IESVS numerat, tot vulnera mater
 Mente habet. heu quantis obsita vulneribus!
 Felle simul IESVS saturatur, felle Maria,
 Quidquid amara dedit spongia, utrique dedit.
 Quin eadem, telog₃ eodem mors abstulit ambos?
 Indignum facinus sed metuere poli.

ELEGIA XXVII.

B. Maria Christo:

Certa mihi de te vix tandem fama recurrens,
 Vicinum patrijs nuntiat esse focus.
 Erigor, & nati amplexus sitibunda requiro,
 Ut sitit illimes ceruus anhelus aquas.
 Nec mora: festinis miscens vestigia plantis,
 Aeripedem videor vincere posse Talum.
 Sæpè tamen cogor volucres infringere gressus,
 Consulere ambigua marmora signa via.
 Marmora ne fallant, vicina mapalia pulso,
 Rusticus ut certo tramite signet iter.
 Non inconsultus, tacitus non prætereunte vllus,
 Viderit an IESVM à prætereunte peto.
 Quòue loco degat, quibus aut versetur in oris,
 Quàue sibi propriam fixerit vrbe domum.
 Sollicitos nimium mihi sannio ridet amores,
 Audet & excussa fingere nare iocos.
 Est tamen interdum qui te vidisse fatetur,
 Quæq₃ potest vllæ culmina celsa notat.
 Huc vbi deueni, rursus fugitiuus abisti,
 In Nomadum incertis stat tua vita rotis.

Ergo

Ergo tot incassum lustranti rura, tot vrbes
 Macerat in salsis viscera sudor aquis.
 Hoc etiam superest, frustra tot millia passus,
 Eheu! iam tacito sunt relegenda pede.
 Cum te, Nate, sequor, nulla est via longa grauisq̄,
 Per plumas videor currere, perq̄ rosas.
 Ast vbi sic lusam spes indignatur inanis,
 Vertitur in cautes pluma, vepresq̄ rosa.
 Itamen, haud reuoco: nec, si reuocare liberet,
 Hoc consulta sinant non temeranda Patris.
 Non Iudæa tibi, non sit tibi terminus orbis,
 Finge alium, potis es, quò tuus erret amor.
 Quid vetat absentem soletur epistola matrem,
 Quæ desiderio languet anhela tuo?
 Non ita perpetuæ quaterent præcordia cura,
 Non ederet laceras cæca rubigo fibras.
 Mille mihi occursant facies, larueq̄ malorum,
 Excutitur placidus nocte dieq̄ sopor.
 Nunc lupus infesto laniat tua viscera dente,
 Sanguineo stillant hispida rore labra:
 Nunc rabidos inter versaris præda leones,
 Vnguibus vt nequeas omnibus esse satis.
 Sæpè immane draco rictus diducit hiantes,
 Teq̄ suum in barathrum deuoluisse cupit.
 Hic omnes mortis terrâ circumambulat horas,
 Dum vigili voluor irrequieta toro.
 Infestos animos odiorum dira venena,
 Inq̄ tuam ferrum feruere cerno necem.
 Tu tamen interea Iudææ rura pererrans,
 Semina doctrinæ spargis opima tuæ.

Sed

Sed renuit iustum tellus persolvere fœnus,
 Reddere prouentus arua maligna negant.
 Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ,
 Et ferus insanis sentibus horret ager.
 Hæc, mihi seu quatiant vanâ formidine pectus,
 Seu fors vera nimis nuntiet augur amor:
 Niliacis narret ripis prognata papyrus,
 Et fuligineis littera picta notis.
 Sæpè magis cruciat metus, atque incerta pericla,
 Quàm mala que præceptis suggerit antè metus.
 Omnia scire iuuat, miseros magis, omnia nosse,
 Certa minùs feriunt damna, minùsq; nocent.
 Fortè etiam funesta sitis tua denigrat ora,
 Ora, eheu! vetulo pumice sicca magis,
 Et mendicatâ velles Samaritidis vndâ
 Proluere ardenti viscera tosta siti.
 Fortè etiam tua membra leues tenuântur in vmbra,
 Dum strigosa cutem rodit & ossa fames.
 Texta tibi nuper candenti indusia lino,
 Flore quibus vario sedula lusit acus.
 Sunt quoque molliculâ bis sex sudaria bysso,
 Quæ sudore vdas tergere docta genas.
 Omnia mœsta iacent, morosaq; tedia deflent,
 Inq; tuos vsus obsequiosa flagrant.
 Dic vbi iam latites: veniet tam prompta supellex,
 Seq; tibi famulam iure professa dabit,
 Et veniet mater. votorum hæc summa meorum,
 Rursus in amplexus posse venire tuos.